

קדושת ציון

דעת תורה בנושאי ארץ הקודש ת"ו • דרישת ציון על טהרת הקודש
גליון כ"ט, חודש שבט ה'תשע"ח • מופץ ב-20,000 עותקים בכל ריכוזי היהדות החרדית

דבר העורך

הרב יהודה אפשטיין

ב

דעת תורה

מרחן רבינו החפץ חיים זצוק"ל

ג

ספר 'זיואל משה'

הרב חיים והב

ד

לקראת הפיכתנו לרוב

הרב יהודה אפשטיין

ז

תכנית לימוד התנ"ך

היומי של "קדושת ציון"

ט

מבוא לדברי הימים

הרב יואל ברגשטיין

י

מבוא לספר יהושע

הרב רפאל ספייער

יא

תולדות העלויות לא"י

הרב יעקב גלים

יד

עיונים בדרכי העבודה

הרב אליהו ברים

יז

רוב ישראל עליה בזמננו

הרב דוד שניידר

כב

וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו

הרב מנשה בן-יוסף

כד

שנת ת"ק - עיקר משיח בן יוסף

הרב חיים פרידמן

כה

לזכר נשמת

שמואל שמשון בן ר' ישראל,
לאה מרים בת ר' ישראל, ר' יהושע בן ויננה

דבר העורך

הרב יהודה אפשטיין

שכולם תופסים את השקפת העולם החילונית כדבר שקשור לחיים, בעוד תורת ה' נראית בעיניהם כדבר ארכאי ששייך לטקסים חסרי משמעות.

מותרתנו באגודת "קדושת ציון" היא לשוב לתפיסה של תורת חיים, תורה שמכוונת את חי החברה בכל התחומים ומחילה את ערכיה על המציאות בכל התחומים - בפרהסייה הציבורית, בביטחון, בכלכלה, ביחסי החוץ ובכל תחום. ואם נרצה לדעת כיצד באמת נראית אומה על אדמתה המתנהלת על-פי התורה בכל התחומים, כל שעלינו לעשות הוא לפנות לספר הספרים, התנ"ך. שם נראה כיצד מתנהל עם ה', כיצד נבחרים מוסדותיו, כיצד בעת בקשת המלך מזכיר להם הנביא, כי ה' הוא מלכם האמת, כיצד עומד דוד מול גלית המחזר מערכות אלהים חיים ומסיר את ראשו מכח בטחונו בה', כיצד מנהל שלמה ממלכה שלמה כח חכמת התורה, כיצד מוכיחים נביאי ה' את המלכים הרשעים וכיצד עושים תשובה המלכים הצדיקים - כל חי אומה מתנהלים סביב התורה ומצוותיה. כפי שהובטח בחודש הקודם, כעת אנו מתחילים את סדר לימוד התנ"ך, ובעלון זה תמצאו כבר שני מאמרים אודות הספרים הראשונים שנלמדים בנ"ך - ספר יהושע מאת הרב רפאל ספייער וספר דברי הימים מאת הרב יואל ברגשטיין.

אכן, אומה אנחנו, אשר ה' שוכן בתוכה. למהותה של שכינה זו נדרש הרב מנשה בן-יוסף במאמרו, כאשר הוא יורד לעומק דברי רבותינו בעלי הסוד ומברר את מקחם בצורה מופלאה בהתאם למקרא, אשר הוא היסוד לכל כפי שנתבאר.

במדור "דעת ציון" מופיע מאמר מאת כותב השורות אודות מצבו של הציבור החרדי כיום לקראת הפיכתו למרכז האומה, מתוך מגמה להבין מה נדרש מאתנו בצומת דרכים גורלית זו. ובזאת אני פורע את חובי מהחודש הקודם, אז נכתב בדבר

אחת התופעות המעניינות שמתרחשות בחיים הציבוריים בישראל בשנים האחרונות היא העברת מרכז הכובד מהנושא המדיני-בטחוני לכיוון הנושא של צביון החיים בפרהסייה הציבורית בארץ, מה שמכונה "יחסי דת ומדינה". ככל שחולפות השנים יותר ויותר מתחוויר, כי שורש כל המחלוקות בזירה הציבורית אינו נעוץ באותה חלוקה ישנה של ימין ושמאל, כי אם ברובד עמוק הרבה יותר, הסובב סביב הציר של היחס למערכת הערכית שאמורה לעצב את חי האומה - האם תהא זו תורת ישראל, או שמא, חלילה, התרבות המערבית. אף אותו ויכוח ישן של ימין ושמאל אודות גבולותיה של ישראל והיחס הראוי לאויב נובע בסופו של דבר מאותו דיון עקרוני אודות מערכת המוסר הראויה להינקט. על-כן לא הופתענו כלל לשמוע שר בממשלה, אשר כביכול אמור לייצג את הדעות הלאומיות יותר בציבורית הישראלית, משבח ומהלל את המושג המעוות של "טוהר הנשק", במסגרתו שולח השלטון חיילים להיהרג ובלבד שלא לפגוע באוכלוסייה אזרחית של האויב, המעניקה מכסה וגיבוי למחבלים. אין זאת אלא, משום שבשורש ההשקפה אותו שר הוא ליברל, אשר ינק את התרבות המערבית עם חלב אמו, בעוד מושגי התורה האמתיים זרים לו לחלוטין, על-אף הכיפה שלראשו. כך בכל סוגיה שעולה על הפרק אנו מגלים יותר ויותר, כי מה שקובע לפני הכל היא מערכת הערכים השורשית, ולא ויכוח פוליטי כזה או אחר על סוגית הגבולות וכיוצא בכך.

מי שעקב אחר עלוני "קדושת ציון" עד כה ידע להצביע בברור, כי בשורש כל אותן בעיות של סילוף צורת החיים היהודית עומד אותו עיקרון, ולפיו לא התורה מורה לנו את דרך החיים, כי אם התרבות המערבית, כאשר לתורה לא נותר כי אם לספק עבורנו צורני "דת". כאשר באים מעמדת נחיתות כזו, תמיד נתגר הגישה החילונית על-פני זו ה"דתית", משום

מאת מרן רבינו בעל החפץ חיים זצוק"ל

עדות מרן רבי איסר זלמן מלצר בעל 'אבן האזל'
[מתוך הספר 'בדרך עץ החיים' חלק ב' עמוד 527]

הוסיף רבי אלחנן ושאל – "הרי שם בארץ ישראל מתגברים החילוניים, מורדי אור התורה". ענה לו רבי ישראל מאיר הכהן מראדין בעל 'החפץ חיים' ואמר – "והיה קודש" – הנביא משתמש כאן בוא"ו ההיפוך על-מנת להשמיענו שבסופו של דבר תהיה בארץ-ישראל מהפכה רוחנית לקדושה ולטהרה, 'ובהר ציון תהיה פליטה והיה קדש'".

"היה זה לפני מלחמת העולם השנייה. ישב פעם מרן 'החפץ חיים' ולידו תלמידו הגדול רבי אלחנן וסרמן. נאנח 'החפץ חיים' ואמר – "אני רואה עננים שחורים אשר מתקדרים על שמי אירופה, סכנה נוראה מרחפת על כלל ישראל". נחרד רבי אלחנן וסרמן ושאל, "ומה יהיה?". השיב לו 'החפץ חיים' ואמר – "ובהר ציון תהיה פליטה והיה קודש".

המשך דבר העורך

הרמח"ל מעמיד אותנו על ענין הבחירה בו נבדל האדם מהבהמה, וכדרכו בקודש הוא מוכיח, כי המסילה הטהורה, המעלה את האדם לפסגת השלמות האנושית, אינה ירושתם של יחידים גאונים וצדיקים מולידים, אלא כל מי שיודע להטות את לבו ולהביא אל-נכון את דבר ה' מתוך תשומת הלב הראויה – ראוי הוא לעלות במסילה!

כמדוי חודש בחודשו אנו מביאים מספרו הנפלא של הרב יעקב גליס אודות העליות לארץ, ובחודש זה אנו זוכים להתחמם מאורו של הרמב"ן, אשר אהבתו לארץ לא ידעה גבול, משום שידע עד כמה מעניינה שורשי בתורה.

דעת תורה קצרה אך מעניינת אנו מביאים מפי קדשו של מרן הרב איסר זלמן מלצר, בה הוא מתעד שיחה בעלת חשיבות מרובה בין שני ענקי הרוח מרן החפץ חיים ותלמידו המובהק מרן הגאון רבי אלחנן וסרמן. הרב וסרמן, הידוע בתקיפותו כנגד התנועה הציונית, הביע כבר אז את חששו מפני השתלטות החילונים על הישוב כאן בארץ ומפני התוצאות הנלוות לכך, אולם החפץ חיים צפה למרחוק את סוף הדברים, שיראי ה' בסופו של דבר יכוננו כאן את מלכות התורה. ניצני התהליך כבר הבשילו, ותפקידנו – להביא את המלאכה לידי גמר.

חודש טוב ומבורך, העורך

העורך שיופיע מאמר זה, אך מסיבות טכניות הוא לא היה מוכן בעת ההדפסה.

הרב דוד שניידר ב"שאלת ציון" אף הוא מתיחס למצב ההולך ומתהווה של עם ישראל ההולך ומתקבץ בחזרה לארצו, ומעלה דיון הלכתי מעניין הנובע מהעובדה שבקרוב ממש יחיו רוב היהודים בארץ-ישראל.

מציאות זו, של מליונים רבים של יהודים ההולכים ומתרבים כאן בארץ, בעוד קהילות הגולה הולכות ונכחדות עקב ההתבוללות הנוראה וסיבות נוספות – מציאות זו טופחת על-פניהם של רואי השחורות אשר לא האמינו כי הישוב כאן יצליח לשרוד יותר מכמה שנים כנטע זר במזרח התיכון בין מאות מיליוני ערבים הצמאים לדמנו. הרב חיים והב"ריב ציון" מוכיח שוב את טעותם היסודית של אותם רואי שחורות, אשר מאנו להכיר במצות ישוב הארץ.

במאמרו על "קול התור" עומד הרב חיים פרידמן על היסוד המוסד בקרב המקובלים וביתר שאת בקרב הגר"א ותלמידיו, כי תקופה זו, אשר החלה בשנת הת"ק ליצירה – תקופת משיח בן-יוסף היא, בה גאולתן של ישראל רבה והולכת, מה שהולך ומתאמת במציאות הנגלית לעינינו.

הרב אליהו בריס הצועד במסילת רבנו

בענין הספר 'ויואל משה'

הרב חיים והב

[פרק י"ד]

ומה שכל גדולי ישראל זרזו על עליה לא"י אינו עליה כחומה שהיא אלא היו ככל יחיד ויחיד שרצה לעלות אצל לא שכל או רוב ישראל יעלו.

ובכן, רצונו לחלק חילוק ולומר, שכל מה שגדולי ישראל זרזו על עליה לארץ ישראל כוונם היתה שיעלו כיחידים אבל לא התכוונו שיעלו עליות גדולות **אפילו אם האומות מסכימות**.

ולענין ד' חשב להציל ולא הציל, וזה מב' סיבות. שהרי בשביל לטעון זאת עליך להעמיד שכל גדול"י אכן סברו שאסור לעלות מן הגולה עליה גדולה אפילו ברשות האומות וזה **אינו**, שהרי האדמו"ר מסאטמר כמעט יחיד הוא בשיטתו כמו שהארכנו בזה במאמרים הקודמים.

זאת ועוד, הבה נתבונן במעשי רבותינו בכל הדורות ונראה האם רצו רק לעודד עליה מצומצמת, או שמא כוונתם אף לעליה גדולה.

ידוע הדבר ומפורסם הענין בתלמוד במקומות רבים, שרבותינו קבעו הלכות רבות מצד **ישוב ארץ ישראל**. ואציין את חלקן, ואתה ידידי הקורא התבונן עד היכן הדברים מגיעים [א].

אדם הרוצה לעלות לא"י ואשתו מסרבת - תצא בלא כתובה ודגה כמורדת [ב].

לבסוף הגיע לארץ, ורוצה לקנות שדה או דירה יכול לקנות מיד הגוי אפילו בשבת ע"י

בהמשך לדברינו בעלון הקודם אנו ממשיכים להביא מכתבים ושאלות שנשלחו אלי עקב המאמר על הספר 'ויואל משה'. ועתה נחזור למכתבו של הרב ש.ו.ג. הי"ו שאכנהו ולא אדעהו שכתב קונטרס בשם ישיב לציון ובו ביקש להשיג על רוב דברינו [א].

והנה, לאחר שבמאמרי הקודמים הארכתי להוכיח שאין איסור בעליה המונית לא"י מהגלות אם היא ברשות ולא מתוך מרד ומלחמה, רצה הרב הנזכר לטעון על מה שכתבתי על דברי הרב 'ויואל משה' בסיכום הענין. וזאת אשר כתבתי שם:

מה מאד תמוהים דברי הרב שכתב (אות ט):

האומרים שכל ישראל מכל מקומות מושבותיהם יטעו לא"י, כל אלו מדברים צפה מלא נגד כל דברי חכ"ל שצמח מקומות צפ"ס וצמדרשים וצכתני האר"י. וכו' גם יש צד הטענה על השעוה שלא יעלו **בחומה** וכו'.

הגאון ותלמידיו, היעב"ץ, הנל"צ מוולוז'ין, גדולי אדמו"רי החסידות, מהר"ם חאגיז, החפץ חיים ועוד רשימה ארוכה ארוכה של חכמי ישראל לדורותם כולם זרזו על עליה לא"י, א"כ צמחילה מכב' תורתו, דבריו קשים לשמוע. עכ"ל.

ע"ז בא הרב הנ"ל כמתרץ לשיטת הרב ויואל משה וכה דבריו:

[א] שהתפרסמו עד כה ואת תגובתו אליהם ואת תגובתי אליו יכול לקבלם בכתובת זו jhhouvc@gmail.com

[ב] הדינים המובאים כאן הם לא באו לפסוק הלכה כמובן אלא שורשי הדין הם ואידך זיל גמור.

[ג] כתובות קי.

**"והלאוי שתינוול"
[חו"ג] בפני יושביה"
[לשון רמב"ן]
[בחדושויו ב"ב כד:]**

אלא בארץ ישראל, "אבל בחור"ל אין מן הדין שיעכב ולא תקנו בה כלום. והלאוי שתינוול [חו"ג] בפני יושביה" (ג'טן רמב"ן בחדושויו ב"ב כד:).

ואפילו לצורך עצי

המערכה אשר על המזבח לא התיירו להביא עצים של זית ושל גפן, משום ישוב הארץ^[ב], שאם ישרפו הגפנים והזיתים לא ימצאו יין לשתות ושמן לסוך ותחרב ארץ ישראל^[ג].

ואתה פה עמוד עמדי וציייר בדעתך תלמיד חכם הדור במראהו ופניו מאירות, אשר לו עבד כנעני שפל ונבזה, החשוד על הגזל ועל פריצות^[ד], עבד זה - עם כל "מעלותיו" - יכול לכפות את רבו **נשוא הפנים לעלות לא"**, שזוהי לשון הרמב"ם:

"עבד שְׁאָמַר לְעֵלּוֹת לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל כּוֹפֵין אֶת רְבוֹ לְעֵלּוֹת עִמּוֹ אוֹ יִמְכֹר אוֹתוֹ לְמִי שְׁיַעֲלוּהוּ לְשֵׁם. רָצָה הָאֲדוֹן לְצַאת לְחוּצָה לְאַרְץ אֵינּוּ יְכוּל לְהוֹצִיא אֶת עַבְדּוֹ עַד שְׂרִיצָה. וְדִין זֶה בְּכָל יָמֵינוּ אֶפְלוּ בְּזַמְנוֹ הַזֶּה שְׁהָאֲרֵץ בְּיַד גּוֹיִים. (כ"ג עבדים פ"ח ה"ט).

ויותר מהמה בני, אם אותו העבד הנו' ברח מחו"ל לארץ ישראל, אין מחזירין אותו לעבדות ונקרא **גר צדק** והוסיף לו הכתוב אזהרה אחרת למי שמאנה אותו (שם ה"ג י' - ה'). ודין זה מופלא מאד, ולומד רבינו הרדב"ז (ח"ה סי' ס"ג ט) דבר גדול מדין זה וזו לשונו: "משום גדולת

אמירה לנכרי^[ד]. ואע"פ שבשאר מצות לא התיירו אמירה לגוי במלאכה דאורייתא, כאן התיירו "משום ישוב א"י לגרש עובדי כוכבים ולישב ישראל בה" לשון רש"י (גיטין ט:).

כננס לביתו ורוצה לערוך בו שינוים אומרים לו אל תסתור ביתך לעשותו גינה ואפילו את חורבתך אל תיטע ותעשה גינה שלא תחריב את ארץ ישראל^[ה].

רצה להתפרנס מגידול בהמות אמרינן ליה אין מגדלים בהמה דקה בא"י משום ישוב הארץ שמבער את השדות^[ו].

בקשה נפשו לעסוק במסחר. אומרים לו, ראה שלא תסחור בדברים שיש בהם חיי נפש^[ז] [חטה שמן וכו'], וגם אם תרצה למוכרן לחו"ל דע שאין להוציא מארץ ישראל פרות שיש בהם חיי נפש, וגם זה משום ישוב א"י^[ח].

שטף נהר זיתיו ונתנם לתוך שדה חברו ורצה בעל הזיתים לעקור את זיתיו וליטלם, אין שומעים לו, משום ישוב ארץ ישראל, אלא יעמדו במקומם ובעל הקרקע יחלוק עמו הפירות^[ט].

וחיובים אלו לא רק על היחיד אלא אף על הכלל, שהלוקח עיר בארץ ישראל כופים אותו ליקח לה דרך מארבע רוחותיה משום ישוב ארץ ישראל^[י] **להקל על הגישה לעיר**.

וחייבוננו חכמינו לשמור על נוי העיר אין עושים בערי ישראל שבארץ ישראל שדה מגרש ולא מגרש שדה, ולא מגרש עיר ולא עיר מגרש^[יא], וכיוצא בזה שאר דינין שקבעו חכמינו משום מחריב את נוי העיר. וידוע שאין תקנה זו

[ד] גיטין ח'; ב"ק פ"ג.
[ה] רמב"ם שמיטה ויובל פ"ג ה"ו.
[ו] ב"ק עט; רש"י שם.
[ז] ב"ב צ"א.
[ח] ב"ב צ': ושו"ע חושן משפט סי' רלא סע' כו וראה שם בסמ"ע.
[ט] ב"מ קא. ושו"ע חו"מ קסח.
[י] רמב"ם שנינים פ"ו ה"ב.
[יא] תו"כ בהר פרק ו'; משנה ערכין לג'.

[יב] משנה תמיד כמ'. וגמ' שם, רמב"ם איסורי מזבח פ"ז ה"ג.
[יג] המפרש לחמיר שם.
[יד] אין עושין חבורת נשים ועבדים וקטנים. עבדים ונשים משום עבירה ועבדים וקטנים משום פריצותא ופרש"י משכב זכור (פסחים א:).

כמה התאמצו רבותינו
לחבב עלינו את ארץ
ישראל, להרבות את
הישוב בה, ליפות אותה
לעשות אותה נוחה
וראויה למגורים ולא
סייגו את דבריהם ליחיד
או לרבים אלא בפשטות
רצון החלכה היא ליישב
את א"י כמה שיותר

העליה לא"י התכוונו רק לעלית יחידים ולא עלתה על ליבם עליות קבוצתיות, כי סברו כולם כדעת יחיד הוא האדמו"ר מסאטמר - שחשיב העברה על השבועה, טענה משונה היא. מלבד מה שקשה להעמיס כן בדבריהם שהרי לא חילקו בדבריהם בין רב למעט ולא סייגו את דבריהם כלל.

אבל, גם אם יבוא חושב מחשבות וירצה לטעון כך - **אתי מעשה ומפיק מידי מחשבה זו מעשה רב של תלמידי הגר"א הבעש"ט אוה"ח** ר' חיים אבולעפיא ועוד שעשו מעשה ועלו והעלו לא"י והמפורסמות אינן צריכות ראייה וכמו שכתב ר' ישעיה חשין זצ"ל וז"ל (בספרו דברי ישעיהו):

"השורש הגדול של הישוב עד כה ועד ביאת משיח צדקנו במהרה בימינו הוא תלמידי הגר"א ותלמידי הבעש"ט, שהם הם שיסדו והקימו את יסוד הישוב במסירות נפשם ומתוך סכנות נוראות. בזכות השרש הזה תלוי כל קיומם הישוב והרחבתו"

ולענין ד, רבותינו האחרונים הלכו בעקבות הקדמונים, לזרזו על הישוב בא"י במחשבה דיבור ומעשה, כמו שהתבאר לעיל, ובלבד שלא יעלו מן הגלות מתוך מרד ומלחמה, אלא מתוך הסכמה ורשות וחפץ, כדכתיב עד שתחפץ.

וכאן למעשה סיימנו את כל סוגית העליה ברשות האומות ואני מקוה קורא יקר שלא אתיש אותך עוד בסוגיא זו, אך כמתנצל אומר - שהסיבה שהתעכבתי רבות על ענין זה בין במאמרי הקודמים ובין בתגובתי זו לקונטרס הנ"ל, היא החשיבות הרבה שמייחס האדמו"ר מסאטמר לשבועה זו של "לא יעלו בחומה", כי מבואר למתבונן **שכמעט כל מהלכו ושיטתו** מבוססת על הפירוש שלו לדברי הגמ' הנ"ל - ר"ל - שיש איסור לעלות מן הגלות לא"י גם אם האומות מסכימים. וממילא אם יסוד זה צריך עיון מחדש, כל שיטתו צריכה עיון מחדש, בבחי' גופא בתר רישא גריר.

וקדושת ארץ ישראל עשה אותה הכתוב כעיר מקלט לענין זה כדי שכל העולם יתאוו לשבת בה וישתוקקו אליה ויכספו לישב בצילה".

הרי שלך לפניך וכל המתבונן בענין זה יראה במראה ולא בחידות כמה התאמצו רבותינו לחבב עליונות ארץ ישראל, להרבות את הישוב בה, ליפות אותה לעשות אותה נוחה וראויה למגורים ולא שייגו את דבריהם ליחיד או לרבים אלא בפשטות רצון ההלכה היא ליישב את א"י כמה שיותר.

ופשוטו וברור שהקו המנחה את רבותינו בדרך זו שדרכו בה הוא משקלה של ארץ ישראל, שהרי כל ספר בראשית לא הוצרכנו לקבלו בכתב אלא משום כח מעשיו. וכן אמרו רבותינו (מ"ט ס"ג): "אלמלא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד שערכה של ארץ ישראל הוא. וקח לך את הגדרתו המופלאה והקולעת של ר' ירוחם ליבוביץ משגיח דמיר זצ"ל ותו לא צריכת זי"ל:

"אנחנו לומדים תורה הרבה ואינה אצלנו אלא פרקים פרקים וזה אינו טוב. העיקר הוא שכל התורה כולה צריכה להיות המשך אחד, וסוגיא אחת כמו פרק המפקיד. מבראשית עד לעיני כל ישראל היא סוגיא אחת. ורבי יצחק (המובא בדברי רש"י לפסוק ראשון של בראשית "כח מעשיו הגיד לעמו לתת לעמו נחלת גוים" שלא יאמרו הגוים לסטים אתם) מבאר לנו שהסוגיא של כל התורה כולה היא ארץ ישראל. הנשמה של כל התורה כולה היא כיבוש הארץ. (דעת מורכב בראשית דף ט"ז.)"

לבן, לבוא לדחוק ולטעון שכל גדולי"י שזרזו על

[טו] וזה המשך דבריו שם: "תכלית זאת כבר מתגלה לנו בפרשת נח, שהכתוב מרמז על כל יחוס המשפחות ומגיע מיד לאברהם אבינו. וכל החומש בראשית מדבר מהאבות,

ואח"כ על שעבוד מצרים, גאולה, מעמד הר סיני, וכל הפלפול הגדול הזה עד שמגיע לכיבוש הארץ שזה תכלית כל ספר משנה תורה (דברים)."

הציבור החרדי לקראת הפיכתו לרוב בארץ

הרב יהודה אפשטיין

ידי בעלי השקפות מנוגדות לזו של עולם התורה, מי יותר ומי פחות, וכיצד, אם כן, ניתן להמלט מהעיוות הרעיוני שבהכרח יבוא? בכל מקום בו דרכה כף רגלו של חרדי בעולם המעשה של החברה הישראלית - בצבא, באקדמיה, בפוליטיקה, בכלכלה ובכל מקום - תמיד נותרו החרדיות ותורת ישראל כאשר ידן על התחנונה. לנוכח מציאות זו, נולדה הבנה, ולפיה כל קיומה של החרדיות האוטנטית מותנה בצמצומה לד' אמות של בית המדרש. על ענין זה תמיד היה קונצנזוס. השאלה שפלגה את הציבור בשנים האחרונות הייתה עד כמה מוכנה החרדיות להכיל גם את מי שיצא מאותן ד' אמות - האם הוא בגדר מי שחצה את המתרס, או שמא יש לנסות להכיל גם אותו ולשמר אותו בתוך הגדר. אך בין כך ובין כך, לא היה לעת עתה מי ששקל למקד ולהחיל את העקרונות והערכים התורניים אף על עולם החוץ, ומכאן זה להכיל אף את החרדים שאין מקומם בתוך בית המדרש.

הבעיה המוכנית
במצב זה היא שמכל צד שנסתכל, אנחנו מנהלים קרב מאסף, כאשר תהליך ההשפעה החילונית על הציבור החרדי נראה כבלתי נמנע, ואין כאן אלא שאלה של כמות וזמן. אולם בשורה כזו היא קשה מנשוא ואיננה ניתנת לעיכול עבור כל מי שהתורה היא עיקר זהותו, ועבור כל מי שמבין שלא יתכן שחלק מרכזי בחיינו הנפשיים והתרבותיים יהא מצוי תחת שליטת התרבות החילונית. מדובר

פטירתו של מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אהרון יהודה לייב שטיינמן זצ"ל מציינת סימן דרך בתולדות היהדות החרדית בארץ ישראל. במסגרת הדיונים שנידונו אחר הפטירה עלתה שאלת הגדרתו של הציבור החרדי, עד כמה הוא מוכן להכיל בתוכו אנשים שאינם הולכים בתלם הסלול של לימודים בכולל ועבודה במשרות תורניות בלבד, ובמידה ואכן מוכנים להכיל אותם - עד היכן ניתן למתוח את ההגדרה של 'חרדי'. זהו בעצם שורש הויכוח אשר כבר למעלה מחמש שנים קורע את עולם התורה, כאשר כל צד מתבצר בעמדותיו.

קשה מאד להמלט מהבעיה. הציבור החרדי כפי שעוצב בתחילת ימי המדינה על-ידי מרן החזו"א היה ציבור קטן ואיכותי של אנשים המוכנים לחיות חיי צער ודוחק, ובלבד שישמרו על אורחות חיייהם. דווקא הצלחתו של ציבור זה לגדול במימדים עצומים, הן בזכות הילודה והן בזכות תנועת התשובה, הביאה בהכרח להרחבת השוליים ולאגרים, אשר מצד אחד מאיימים על הטוהר הרעיוני ומאידך מצריכים התיחסות פרטנית שלא הייתה נצרכת בתחילת דרכו. גם הקדמה הטכנולוגית עשתה את שלה, והציבה בפני ההורים והמחנכים אתגרים שטרם עמדו בפניהם אל מול העולם שמבחוץ.

ככל שחלפו השנים וככל שהפך העולם יותר ויותר ל'כפר גלובלי', גם הציבור החרדי עבר טלטלה, שיסודה בעצם ההימצאות בתוך אותו מרחב בו שולטת התרבות הזרה בכל הווי החיים. מלבד זאת, המציאות של שבעים שנות מדינה אף היא יצרה הבנה סמויה, ולפיה איננו חיים בחלל ריק, ויש לתת את הדעת לכל מה שמתרחש סביבנו.

אולם כאן בדיוק טמונה הסכנה, שכן, כאמור, כל המערכות הציבוריות בישראל נשלטות על-

דווקא הצלחתו של ציבור זה לגדול במימדים עצומים, הן בזכות הילודה והן בזכות תנועת התשובה, הביאה בהכרח להרחבת השוליים ולאגרים, אשר מצד אחד מאיימים על הטוהר הרעיוני ומאידך מצריכים התיחסות פרטנית שלא הייתה נצרכת בתחילת דרכו

המסגרת החרדית תוכל להכיל בקרבה בצורה לכתחילאית אף את מי שלא שם מושבו בין ספסלי ביהמ"ד, החל בגגרים וכלה במומחי טכנולוגיה, וזאת מבלי להתפשר על פסיק מדבר ה'.

במצב השורר לדאבוננו כיום, לעומת זאת, מוסכם על הכל, כי חרדי ש'יוצא' להתפרנס מחוץ למסגרות התורניות בהכרח חייב לוותר על השקפת עולמו ברמה מסוימת, ועל אורחות חייו. במקום לדון האם צריך להרחיק את אותו אדם כדי לגונן על הציבור שבפנים או לקרב אותו בכל זאת - אנחנו נוחזים שהוא כלל אינו חייב להיכנע לתכתיבי החברה החילונית, אלא עלינו לפרוץ עם ערכי החברה החרדית-תורנית למרחב ה'חולי'.

כמובן, שבצורה האידיאלית דבר זה דורש מרחב ציבורי המנוהל לגמרי ע"י התורה הקדושה, חוקיה, ערכיה, ורוחה, מה שלא ניתן ליישם היום בצורה מלאה, אמנם ודאי ניתן לחשוב עליו ולהתכונן אליו כאשר קהל יראי ה' מתעתד להפוך לרוב כאן בארץ, ויש להיערך בהתאם בכל החזיתות [א].

איננו משלים את עצמנו, שהדבר ברי-ביצוע בשנים הקרובות ממש. אך אם אנו רוצים שבכא העת נהיה מוכשרים למשימה גדולה זו, ולא תהיה זו אך 'מדינה חילונית המנוהלת בידי חרדים', עלינו כבר עתה להציב לעצמנו חזון, כיצד אנו שואפים שתיראה מדינת היהודים - אשר כיום קשה לקרוא לה 'המדינה היהודית' - על-פי הערכים החרדים התורניים, וכמובן שמתוך זה נגזור למעשה אף את הדברים הריאליים הניתנים למימוש כבר עכשיו, כאשר בלאו הכי רווח נקי בידינו, אם צורת ההתנהלות עם עולם החול תהיה מושכלת יותר, תורנית יותר ואידיאלית יותר.

הדבר מציב בפנינו אתגרים רבים, אך גם אפשרויות רבות להתמודדות עם בעיות, אשר עד כה היו נראות כבלתי פתירות. נקווה, שהציבור יחוש את החסרון שישנו כיום, ויבין כיצד למלא

בחורבן רעיוני בעיני כל מי שמבין, שלא יתכן להשתלב במערכת ממסדית שאינה מכירה בשם ה', בתורתו, ובערכיו, בלא להיות חלק ממנה בצורה מהותית. אם וכאשר, ח"ו, אכן יתחולל שילוב של העולם החרדי במערכת ובמסד החילוניים - מצב זה יצור בנפש הציבור החרדי שתי רשויות, 'רשות בית המדרש' ו'רשות מדינת ישראל' או 'רשות המוסדות האקדמיים', כאשר אין נגיעה וקשר בין שתי רשויות אלו נואין צריך להדוק לבואה על-מנת להבין את התוצאה של מהלך הרה אסון זה, ואת התוצאות ההרסניות ביראת שמים וברגש היהודי של כל אחד ואחד, ושל הציבור החרדי ככלל. ומלבד זאת, דעת לנכון נקל, שסופו של תהליך זה יהיה, ש'שפחה תירש גבירתה', והחלק הדומיננטי בנפש ובציבור יהיה ה'חלק החילוני', התופס מרחבים גדולים וממשיים בנפש ובמרחב הציבורי.

מסיבות אלו, נוסדה אגודת 'קדושת ציון', מתוך הבנה שלא די לנו לסתום חורים ופרצות חדשים לבקרים ולעמוד אך בעמדת התגוננות של קרב מאסף, אלא עלינו להבין שמצב זה בהכרח מטיל עלינו את החובה להתבוננות מעמיקה יותר בתשתיות חיינו הציבוריים, ולהעמקה נוספת בשאלה מה ה' שואל מאתנו במצב בלתי נמנע זה, מתוך ניסיון לממש את הערכים התורניים החרדיים, ולפרוץ עימם למרחבים חדשים ומאתגרים, וכל זאת מתוך חזרה למקורות.

כאשר אנו מתבוננים בתורה שבכתב ושבע"פ, אנו רואים שהתורה לא ניתנה אך ליושבי ביהמ"ד, אלא היא ניתנה בעיקר בכדי שנכונן את חיינו החומריים על פיה, כאשר המקום המסוגל לזה ביותר הוא ארץ ישראל בזמן שמרכז העם נמצא בה. אז אנו יכולים להתנהל באופן שכל המערכות מתפקדות על פי התורה וערכיה. ואכן הקדים מסובב הסיבות להביא אותנו לארץ ישראל, בכדי שאכן נוכל להתמודד עם העולם החדש והמודרני מתוך עיקרון זה של חיי אומה על אדמתה הטבעית - היא ארץ ישראל - בה אנו מנסים לנהל את כל מערכות החיים על פי התורה.

כמובן, שכאשר התורה וערכיה המיושמים בצורה מלאה בחברה החרדית יפרצו קדימה על מנת להתממש אף במרחב שמתוך לבית מדרש, כראוי לעיקרון של 'חיי אומה בארץ ישראל', אזי

[א] כאשר לא היה שייך אפילו לחשוב על כיוון זה, כל עוד היינו מעוטים נרדף העסוק בהישדרות בין שבעים הזאבים המקיפים אותו מסביב, ואח"כ מהעריכרב היהודי החילוני והירידותי המסוכן מכולם.

תכנית לימוד התנ"ך הימני של "קדושת ציון"

כתובים		נביא		תורה		שבוע/ יום	כתובים		נביא		תורה		שבוע/ יום
עד	מ-	עד	מ-	עד	מ-		עד	מ-	עד	מ-	עד	מ-	
דברי הימים (א)		שפטים		שמות			דברי הימים (א)		יהושע		שמות		
ה. תרומה							א. בא						
טז, כב	טז, כו	ב, ה	א, א	כה, כב	כה, א	א	א, מב	א, א	ב, ז	א, א	יב, כח	יב, יד	ד
יז, ו	טז, כג	ג, ד	ב, ו	כה, כג	כה, מ	ב	ב, כג	א, מג	ג, ח	ב, ח	יב, נא	יב, כט	ה
יז, כז	יז, ז	ג, לא	ג, ה	כו, יד	כו, א	ג	ב, נה	ב, כד	ד, יד	ג, ט	יג, טז	יג, א	ו
יח, יז	יח, א	ד, כד	ד, א	כז, ו	כז, ח	ד	ב. בשלח						
יט, טז	יט, א	ה, לא	ה, א	כז, ח	כז, לא	ה	ג, כד	ג, א	ה, טו	ד, טו	יד, יד	יג, יז	א
כ, ח	יט, טז	ו, לב	ו, א	כז, ט	כז, יט	ו	ד, כג	ד, א	ו, כז	ו, א	יד, לא	יד, טו	ב
ו. תצוה							ג, ד, מג						
כא, טו	כא, א	ז, יח	ו, לג	כז, יד	כז, כ	א	ה, כו	ה, א	ח, כט	ח, א	טז, י	טז, כב	ד
כב, א	כא, טז	ח, כא	ז, יט	כח, ו	כח, טו	ב	ו, לג	ה, כז	ח, כז	ח, ל	טז, לו	טז, יא	ה
כב, יט	כב, כב	ט, כא	ח, כב	כח, מג	כח, לא	ג	ו, נה	ו, לד	י, ל	י, א	יז, טז	יז, א	ו
כג, לב	כג, א	ט, נז	ט, כב	כט, א	כט, א	ד	ג. יתרו						
כד, לא	כד, א	יא, יא	י, א	כט, לו	כט, כב	ה	ז, יג	ו, נו	יא, כ	י, לא	יח, יב	יח, א	א
כה, לא	כה, א	יא, מ	יא, יב	ל, י	כט, לח	ו	ז, מ	ז, יד	יג, יד	יא, כא	יח, כז	יח, יג	ב
ז. כי תשא							ח, מ						
כו, כח	כו, א	יג, יד	יב, א	ל, לג	לי, א	א	ט, כא	ט, א	ט, סג	ט, א	יט, כה	יט, יד	ד
כז, טו	כז, כט	יד, יד	יג, טו	לא, יז	לד, לא	ב	ט, מד	ט, כב	יז, יח	טז, א	כז, ו	כז, א	ה
כז, לד	כז, טז	טו, כ	יד, טו	לב, כה	לא, יח	ג	יא, ט	יא, א	יח, כח	יח, א	כז, ו	כז, יח	ו
כח, יט	כח, א	טז, לא	טז, א	לג, יא	לב, כו	ד	ד. משפטים						
כט, ט	כח, כ	יח, י	יז, א	לד, י	לג, יב	ה	יא, מז	יא, י	יט, מח	יט, א	כא, כז	כא, א	א
כט, ל	כט, י	יח, לא	יח, יא	לד, לה	לד, יא	ו	יב, כב	יב, א	כא, יב	יט, מט	כב, ה	כב, כח	ב
							יב, מ	יב, כג	כא, מג	כא, יג	כב, כו	כב, ו	ג
							יד, ב	יג, א	כב, כט	כב, א	כג, יט	כג, כז	ד
							טו, ג	יד, ג	כג, טז	כב, ל	כג, לג	כג, כ	ה
							טו, כה	טו, ד	כד, לג	כד, א	כד, יח	כד, א	ו

לתומכי וירידי האגודה! ניתן להיות מנוי על עלוני "קדושת ציון" ותוך כך לימוד חלק באחזקת העלון. מתרומה בסך 10 ש"ח לחודש ומעלה, ניתן יהיה לקבל את העלון עד לבית. באותה הזדמנות ניתן להזמין גם כמות של עלונים לצורך חלוקה. לפרטים ניתן להתקשר למספר 052-7137627, או במייל yyy7@neto.bezeqint.net

מנוי!

מבוא לדברי הימים

הרב יואל ברגשטיין

הבה נתחיל - לכל המתבונן בקצרה מובן, כי זרקור הספר מופנה במיוחד לעבר דוד מלכנו וצאצאיו. בסיפור השמות והתולדות חותרים בברור להגיע ליחס שלו והאריכות שם ניכרת, ובתיאור שנות מלכותו ועשייתו יורדים רבות לפרטי פרטים הרבה יותר מהכתוב בספר שמואל. וכל המוסיף להתבונן יראה, שמעלה זו של 'דרישת ה' קשורה קשר הדוק בעסק החיפוש אחר המקום להשראת השכינה, והיא זו שגרמה לבחירה של הקב"ה בדוד למלך הנצחי של כלל ישראל. גם את הנקודות הללו נצטרך להסביר.

ומכיוון שמקובלנו, ש"עזרא כתב ספרו ויחס של דברי הימים עד לו... ומאן אסקיה? נחמיה בן חכליה" (33 ב'תה טו, א) אזי אם רוצים להבין באמת את ענין דברי הימים, צריכים אנו לפני כן להבין את עומק הנהגת עזרא ובמה מתבטאת ייחודיותו. והרי חז"ל בעצמם מסבירים לנו, שבזמן עזרא התחילה תקופה חדשה - הן בהעדר הנהגה ניסית עם כלל ישראל והן בצורת לימוד התורה שהשתנתה בזמנו [השינוי השני הוא למעשה רק נגזרת של השינוי הראשון, כפי שנסביר]. שני השינויים הללו כתובים מפורש בגמרות הבאות -

אם-תדרשהו ימצא לכם (דברי הימים ב, טו)

משתתפי תכנית לימוד התנ"ך של 'קדושת ציון', בבואם ללמוד את הפסוקים הקדושים של דברי הימים, בודאי יתקלו בדבר מדהים כשישימו לב, שענין דרישת ה' חוזר על עצמו בספר זה באופן לחלוטין לא מידתי - כארבעים פעמים מוזכר ענין זה בצורות שונות [לעומת שבע פעמים בלבד בספרים שמואל-מלכים גם יחד]! הדבר הוא כה מרכזי בספרנו, עד שרבים מהמלכים שסיפורם מסופר בספר נבחנו בשאלה אחת - האם ועד כמה דרשו את ה' [בהשוואה לספר מלכים, שם בעיקר מציינים האם עשו הטוב והישר בעיני ה' והאם הלכו בדרכי דוד].

מקובלים אנו מרבותינו, שעסק גדול סביב נושא אחד בא להדגיש לנו את הצורך הגדול בזה, וללמדנו דבר שלא יכולנו ללמוד ממקומות אחרים. מהי, אם כן, אותה דרישה? במה שונה התואר 'דורש ה' משאר התארים הרבים המיוחסים להולכים בדרך ה'? מדוע דרישה זו באה בהדגשה דווקא בדב"י, ומהן ההשלכות מכך למעשה? דבר זה דורש יישוב והסבר, ואנו ננסה לענות על שאלות אלו ככל שיידינו מגעת, וכמובן שנשמח לקבל הערות.

המשך דעת ציון

ליטאים וחסידים - להתאחד כולנו למען מטרה נעלה והכרחית זו, ויחדיו לחשוב ולתכנן כיצד אנו מתקדמים למימוש רעיון נשגב זה, כל אחד בדרכו הוא.

אגודת 'קדושת ציון' תתאחד, תטה כתף, תשתף פעולה, ותקבל בחפץ לב כל רעיון או מעשה המתאימים לחזונו, לחזון של כולנו.

את החלל בצורה הראויה. לבל נמצא את עצמנו בבוא העת קרחים מכאן ומכאן, ולא יקוים בנו הכתוב "באין חזון יפרע עם".

אני מנצל במה זו על מנת לקרוא לכל אשר יקר תפארת ישראל חשוב בעיניו - לאישי רוח ולאישי מעש, ליושבי אהלים ולאנשי עסקים, לעובדי ציבור ולאנשי מחשבים, לכלל עובדי ה'- אשכנזים וספרדים,

עזרא הסופר, בשומו דגש על ענין הדרישה, מלמד אותנו שלא רק שאפשר להשיג את דבר ה' מתוך ההסתר, אלא שחובה לעשות כן. ובאמת

הנהגת ה' בצורת נבואה
ובניסים הגלויים,
שהתחילה ביציאת
מצרים, המשיכה
והתקיימה עד סוף ימי
בית ראשון - תחילת ימי
בית שני. אחר כך עברה
כנסת ישראל לתקופת
ה'חכמה', ועזרא נבחר
לעמוד בדיוק בצומת בו
נתחלפה צורת ההנהגה

קיימת אבחנה, ולפיה הדרישה יש בה צד חזק אפילו יותר מהפשוט. אמרו רבותינו - "כמה טפשאי שאר אינשי דקיימי מקמי ס"ת ולא קיימי מקמי גברא רבה" (מכות 33ב). וזאת, מכיוון שרבנן דורשים את התורה ו'משנים את הכתב' ואת המשמעות הפשוטה, משום שעל-ידי הדרישה הם מוצאים עומק שאינו נגלה לעין במבט ראשון. וכך, בצורה זו של דרש, נבנתה התורה שבעל פה, שזה רוב בנינה ומנינה

של התורה, וזה למעשה ההסבר לקביעת הגמרא, ולפיה "חכם עדיף מנביא".

וממוש על אותה הדרך, מציאות החיים של "אין עוד נביא ולא איתנו יודע עד מה" (ההילים 77ג). נראית כחסרת מוצא. כיצד חיים כשאין שכינה? הרי בלעדי השכינה כביכול אין מי שדואג לנו! אין לנו חיים! באה התורה שבעל פה, החכמה, ומנכיחה את שם ה' במצב הסתר. עזרא מגלה לנו את הסוד, שאפשר לפתור את הבעיה ע"י חיפוש, כי הקב"ה הרי מבטיח, שהוא ימצא בעולם בכל מקרה.

ובמו בגילוי התושב"ע, כך גילוי ה' מתוך ההסתר יש בו צד של גילוי יותר גדול מאשר פעולה להיות פשוטה, כי היא באה בשיתוף האדם, המעיד שה' הוא הוא השליט הנצחי, ושהוא לא דבר נפרד מהמציאות, אלא אדרבה, כל דברי העולם נועדו לגלותו בסופו של דבר ע"י האדם המבין שהעולם הזה החומרי הוא מקומו! וכל הגילוי הגדול הזה מתקיים אך ורק מכיון שה' קבע ברוב טובו, שכאשר הדברים נעשים בשיתוף

א הגמרא בברכות (67). אומרת, שראויים היו ישראל להיעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע, אלא שגרם החטא.

ב הגמרא בסנהדרין (36ב). אומרת, שישנן שתי בחינות של נתינת התורה - של משה ושל עזרא. נתינת התורה של משה מתבטאת במילים עצמן, ונתינת התורה של עזרא מתבטאת בזה ש'נשתנה על ידו הכתב' [המשמעות של שינוי הכתב תתבאר בעז"ה בהמשך].

במקורות רבים מתבאר, כי הנהגת ה' בצורת נבואה ובניסים הגלויים, שהתחילה ביציאת מצרים, המשיכה והתקיימה עד סוף ימי בית ראשון - תחילת ימי בית שני. אחר כך עברה כנסת ישראל לתקופת ה'חכמה', ועזרא נבחר לעמוד בדיוק בצומת בו נתחלפה צורת ההנהגה. מצד אחד עזרא הוא מלאכי (מגילת 6), ומצד שני הוא חלק מאנשי כנסת הגדולה.

מעבר זה מנבואה לחכמה אינו מעבר קל עבור כלל ישראל, כי אם עד עכשיו כל המציאות דברה את דבר ה', עכשיו זה נסתם, והם היו צריכים להתרגל למצב חדש לגמרי, עגום עד כדי כך שהתורה [חמשת החומשים] פשוט אינה מעלה על דעתה דבר שזכה, ועל-כן היא אינה מלמדת אותנו כיצד מתנהלים במצב של 'אין נבואה'.

כאן, בנקודת השבר הזו, מפציעה הנהגת עזרא, ומילת המפתח של הנהגה זו היא 'דרישה'. עזרא מלמד אותנו שדברי התורה גם עכשיו 'נמצאים' כפי שהיו בזמן הנבואה, אלא שצריך לעבוד קשה יותר כדי למצוא אותם, ועל זה בדיוק נאמר: "כִּי עֲזָרָא הֵכִין לְכָבוֹ לְדָרוֹשׁ אֶת-תּוֹרַת ה' וְלַעֲשׂוֹת וּלְלַמֵּד בְּיִשְׂרָאֵל חֵק וּמִשְׁפָּט".

עזרא למעשה בונה את קומת ה'דרש' בפסוקי התורה. עד זמנו, כאשר כתיבת הפסוקים היתה בעיצומה, לא היו צריכים לדרוש את המקראות כדי למצוא את רצון ה', שכן היא היתה 'בהתהוות' כל הזמן. אבל עכשיו, כאשר "אכן אתה א' מסתתר" התקיים ובמלוא חומרתו, היו מוכרחים למצוא דרך חדשה לגלות את דבר ה'.

לעשות כרצונו ולגלות שכונתו מתי ואיך שירצה, אלא שהיא תלויה בחוסר המוכנות מצד המקבלים – עם ישראל. מוכנות זו צריכה לבוא לידי ביטוי בהרגשת חוסר ובהראותנו לה' שאיננו מסתדרים במצב זה של הסתר, וכן בהתייחסות לשכינה כאל חפץ יקר הנאבד מבעליו, שאנו בטוחים בהמצאו ויודעים שאנו נזקקים אליו, רק שבשביל למצוא אותו צריך לקום ולחפש, בדומה למה שמלמדת אותנו התורה בפרשת ראה – "לשכנו תדרשו" – שהשכינה אינה מתגלית מבלי דרישה. וכן מצינו בענין ציון, שהיא מקום השראת השכינה – "ציון היא דורש אין לה", מכלל דבעיא דרישה (ראה בסוכה ל"א; סוכה מ"ח). ולפי זה נבין, שכפי שמי שאיבד חפץ עושה גם פעולות המתבררות כחסרות משמעות בדרך למציאת האבידה, משום שאינו יודע אי זה יכשר הזה או זה, ומכל מקום בטוח הוא, שחובה עליו לעשות פעולות כלשהן לכל הפחות כדי לא להיתפס כשליי ביחס לאבדה – כך גם אנו איננו תמיד רואים מה התועלת בדרישה, אך לעשות את המינימום מוכרחים אנו. וזו גם הסיבה, שבגינה זכה דוד למידת המלכות של הקב"ה, כי הרי מי שמבין שאין לעולם קיום מבלעדי מלכותו-שכינתו, הוא באמת יותר מוכן וראוי, ועליו ראוי שמדה זו תחול עדי-עד! בכך הוא נעשה חלק בלתי נפרד מבניית השכינה, ואז החיבור נעשה טבעי ומוכן.

האדם, אזי כביכול יש להם תוספת איכות [על-מנת לשכר את האוזן ניתן לומר, שהרי ביאת עזרא נקראת ביאה שניה, ולא בכדי. הרי קיימא לן, שאין האשה מתעברת מביאה ראשונה, ז"א שתולדות אמיתיות יכולות לצאת רק מביאה שניה].

החידוש בחיפוש הזה של דוד הוא, שהקב"ה לא רק בהכרח נמצא, אלא שבהכרח יש לו מקום. ואם כן, עד שלא יתגלה מקומו, כביכול הימצאות ה' בעולם אינה קבועה וכביכול אין לה' מנוחה. וזו באמת הסיבה, שבגללה עזרא עושה מדוד המלך ומפעולתו בענין הכנת המקדש עסק כה גדול, כי הוא היה ראש וראשון לחפש את ה' ולקבוע לו מקום בעולם – "אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה. עד אמצא מקום לה'" (תהילים ק"ז, ג-ד). ניתן לנסח זאת כך, שדוד המלך מלמד אותנו שהשכינה שהתגלתה בעולם בעבר וקצת נעלמה נכי הרי בזמנו לא היתה דרגת הגילוי כבזמן המדברן צריכה לחול בפועל. והבנתו היא, שסיבת היעלמות השכינה היא לא בגלל חוסר יכולתו של ריבון העולם

מי שמבין שאין לעולם קיום מבלעדי מלכותו-שכינתו, הוא באמת יותר מוכן וראוי, ועליו ראוי שמדה זו תחול עדי-עד! בכך הוא נעשה חלק בלתי נפרד מבניית השכינה, ואז החיבור נעשה טבעי ומוכן

המשיך בתמונה תאג' למטה

זיכוי הרבים

ניתן לתרום לאגודת "קדושת ציון" גם באמצעות

077-3180775 @ yyy7@neto.bezeqint.net 079-5383396

20,000 עותקים!

העלון "קדושת ציון" מופץ בס"ד בכל ריכוזי היהדות החרדית בארץ וכן במקומות המרכזיים בארה"ב ב"20,000 עותקים.

לפרסומות נא ליצור קשר במייל yyy7@neto.bezeqint.net

מבוא לספר יהושע

הרב רפאל ספייער

עיקר ענין ספר יהושע מראה את קיום הברית באופן החיובי, להראות שאכן קיים ה' את בריתו שיירשו את הארץ, ולספר השתלשלות הדברים כיצד היתה, ושלא נפל דבר מכל הדבר הטוב אשר דבר ה' אל בית ישראל

גם את מעשה עכן, שמראה שכשחרם בקרבן ישראל, לא תוכל לקום לפני אויביו].

עוד ענין בספר, ללמד את גבולות כל שבט, וכמו שאמרו בגמרא בפרק שלישי מנדרים (דף כ"ג ט"ז) - "אלמלא לא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד, שערכה של ארץ ישראל הוא". ואילו לא חטאו ישראל לא הוצרכו להנציח את ענין התקיימות דברי הברית

[כ"ש לא דברי האלה של הברית], כיון שהוא קיים ועומד. ולכן לא היו נזקקים לכתוב את הספר מצד הספור שבו, אלא שכיצד למעשה חילקו את הגבולות שקבלו בברית - וזה דבר שצריך היה מכל מקום להיכתב לדורות נויש לציין ללשון בפט"ו פס' ד' - "זה יהיה לכם גבול נגב", ובפרק כ"א פס' מ' - "תהינה הערים האלה...", שהם לשון ציווי לקורא, דבר שאינו מצוי כלל בספרי המקרא, שהם תמיד לשון סיפור, ואין ציווי בא בו אלא בתוך סיפור, ולא שהספר מצוה לקורא כלשון משנה. וזה שייך לאילו לא חטאו ישראל, שאינם נזקקים לסיפור, אלא רק לגבולות]. ■

כתב רש"י בתחילת ספרנו - "ויהי אחרי מות משה - מחובר על סדר התורה המסיימת בפטירת משה וזה מחובר לה". והיינו שספר יהושע נכתב כהמשך לספר התורה, ולכן מתחיל היכן שסיימה התורה, וגם אומר כדבר פשוט "ויהי אחרי מות משה", משמע שדובר במות משה. וכן אח"כ כל הספרים עד ספר מלכים - כולם ממשיכים האחד את השני.

ובן מטרת הספרים להיות כהמשך לספר התורה, אלא שהתורה היא התכנית והם - המעשה. התורה היא תכנית הברית שבין ה' ובין ישראל, והספרים הללו מראים כיצד הדבר נתקיים למעשה. אלא שבעוד שבספר שופטים מתחילים להראות גם את צד האלה והקללה שבברית, שאז אומר ה' "גם אני לא אוסיף להוריש איש מפניהם" (שופטים ב', כ"א), עיקר ענין ספר יהושע מראה את קיום הברית באופן החיובי, להראות שאכן קיים ה' את בריתו שיירשו את הארץ, ולספר השתלשלות הדברים כיצד היתה, ושלא נפל דבר מכל הדבר הטוב אשר דבר ה' אל בית ישראל, כמו שכתוב בסוף פרק כ"א. ופותח הספר בכך, שה' מצווה את יהושע - "רק חזק ואמץ מאד...", ומסיים בסוף הספר בפרק כ"ג - "וחזקתם מאד לשמר ולעשות את כל הכתוב בספר תורת משה לבלתי סור ממנו ימין ושמאול" [אמנם מצינו בו

המשך מבוא לדברי הימים

בענין אבדה "עד דרש אחיך אותו", ותפילה נקראת כך כי היא כעין חיפוש אחר קשר אבוד עם רבש"ע, חיפוש אחר מילוי הצרכים החסרים של בני האנוש שאין בידם למלא לבדם.

ויהי רצון שנוכח להכין לבנו לדרוש אהים! ■

נ.ב. נכון הדבר, שאת המושג 'דרישת ה' לומדים באופן רגיל על תפילה, כמו שפרשו המפרשים על רבקה, שבה נאמר "ותלך לדרוש את ה'", אבל גם משמעות זו מקורה בדרישה מלשון חיפוש אבודה, וכפי שמדגישים חז"ל, שהיא רצתה להבין מה קורה איתה. כמו כן כתוב

תולדות העליות לארץ-ישראל

הרב יעקב גליס

[הלק 1]

[תקציר:] הפרק הקודם עסק בדברי הרמב"ן המלאים וגדושים באהבת מצות "שיבת וכיבוש ובנין ארץ ישראל", ולא רק "נאה דורש" היה - אלא גם "נאה מקיים", ואש האהבה לארץ ישראל וירושלים שליהטה בתוכו, הביאה אותו לעזוב אחריו את עיר מולדתו בה ישב בכבודו של עולם, את ביתו ורכושו, ולהטלטל בדרכים משובשות בגייסות ורצופות תלאות והרפתקאות, ולעלות לירושלם השוממה, ודוקא בתקופתה הקשה ביותר, בשעת חורבנה ושמתה. וביום ט' אלול שנת ה' אלפים כ"ז - עמדו רגליו על אדמת הקודש].

בשבעה נרותיה תופיע, והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע, ושם המזבח הפנימי להעלות עליו מקטר קטורת, ועליו גולת הכותרת, בו נפשות הצדיקים צרופות בעליל עולה כליל, ולבית גובה למעלה מן השמים, ומשם יתגדל ויתקדש מקום לבית ומקדש למקדש וחצר החיצונית, והאריאל מזבח כפרה לישראל, ששם נעקד אבינו כשה תמים, לטוב לנו כל הימים, ושם הוכן לשיר הלויים דוכן - להדר לרומם להלל לאלקי השמים".

ואחרי שהוא מספר בשבחה של עיר הקודש, בתפארתה ובכל שכיות חמדתה, הוא מקונן ובוכה על חורבנה ושפלותה ואומר:

"ועתה עלי תשתפך נפשי, ועל אלה אני בוכיה, כי נשאר העיר שמה ושאי, בית מקדשנו ותפארתנו אשר הללך בו אבותינו יהיה לשריפת אש, וכל מחמדינו היו לחרבה, וגם חמת א' תגדל בה ימים אין מספר, דור הולך ודור בא. הדביר לפני ולפנים - היה מקום תנים, וההיכל והר הבית - לשמיר ושית עלה כולו קמשונים, כסו פניו חרולים, ומרעה הוא לכפירים ואויבנו פלילים, זה מחריב ועוקר את הגבולים, וזה מציב ומקים אלילים, ובאו בו פריצים ומחללים, ואל אל לא יושיע בתוכו מתפללים, כל ערל וטמא בבית תפלה נתן תיפלה, ובהיכל האלקים ללא אלקים יענו הו הו, זה כחו לאלוהו, נשכבה בבשתנו ותכסנו כלימתנו, כי כל אלה גרמו פשעינו, וחטאותינו, והעיר והקודש השחיתו עונותינו, וחללו את המקדש נוה צדק ומקוה אבותינו, על

בהגיעו לירושלם שם פניו מיד אל הר הזיתים, ממרומי ההר חזה את כל העיר ירושלם החרבה וההרוסה מרוב המלחמות שעברו עליה זה עתה, הוא ראה את הר הבית ואת הריסות בית ה'. הוא קרע קריעה כדין על עיר ה', הקודש והמקדש, שחוללו ונטמאו. לבו התמוגג מצער וכאב, ומנהמת לבו קרא את הדברים הבאים: "עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלם בית אלקים ושער השמים, ירושלם הבנויה כעיר שחבורה לה יחדיו עם אותה שבעליה, ששם עלו שבטים שבטי י-ה, ששם אבן שתיה שממנה הושתת העולם, וממנה השתרגו מוסדות תבל וגבולם, ששם הר המוריה שממנו תצא תורה ותושיה - ההר חמד אלקים לשבתו ובנה בו בית מנוחתו, ושם הכין כסא מלכותו, ויהי בשלם סוכו ומעונתו מבית לדביר וקודש הקדשים שם ארון הברית ארון כל הארץ, ובו לוחות כתובים באצבע אלקים - שמשם נבואה יוצאת ומתפשטת על נפש תאמי צביה, היא החיה אשר תחת אלקי ישראל בנהר כבר ואדע כי כרובים המה להבא ולשעבר, שנים פנים לכרוב מלפנים ולחיצון פני צדק ופני רצון, ורוח אלקים בכנפיהם, וכבוד אלקי ישראל עליהם, וזה מעשי המכונה מעון לשכינה ששם היכל הקודש מכון לשמוע אל הרינה ואל התפלה, וליוורדים בדמעה פותח כיון, ובו השולחן ועליו לחם הפנים המאירים בכל מערכה - כי שם ציוה ה' את הברכה, שמשם לישראל משאות וארוחות פניו חיים שובע שמחות. ושם המנורה הטהורה אשר על עבר חכמי ישראל מאירה,

עיני ולבי שם כל הימים, וכבוד החברים כצפוני ישך מיודעי מחשך, ונקל זאת וכל יקר ראתה עיני להבזות, טוב לי יום כחצריך לבקר בהיכלך החרב ומקדשך השמש, לחסות ולרצות אבניך, ואת עפרך לחונן, ועל חורבותיך לקונן, כי עפריך כפי צוף ופגנ, ובכיתי עליך במר נפשי מספר מר ובככי אתענג, ויהי כהרימי קולי ובקרעי בגדי ומעילי אז ינוח לי, כי ביום תשיעי לירח אולול שנת חמשת אלפים ועשרים ושבע ובתי בעיר החרבה והשוממה מבלי בניה, והיא יושבת וראשה חפוי, וקראתי עליה כראוי: "ציון מדבר היתה ירושלם שממה", ואצל העיר כנגד הפתח קרעתי עליה, ובבואי כנגד הבית הגדול והקדוש קראנו בכייה רבה: "בית קדשנו ותפארתנו אשר היללך אבותינו היה לשריפת אש, וכל מחמדנו היו לחרבה", וקרענו קריעה שניה בתאניה ואניה, וקראנו במקום מזמור קינה לאמור: "אלקים באו גוים בנחלתך" וגו', עד "ואנחנו עמך וצאן מרעיתך, נודה לך לעולם, לדור ודור נספר תהילתך".

בסופה של התפלה הוא מביע רגשי תקוה ובטחון, כי ירושלם תשוב להיות רבתי בגויים שרתי במדינות, ומסיים:

"אבינו אב הרחמן, לא יתום ישראל ולא אלמן, כי רחמך עליהם במקומך, בכל עת וזמן, ובית עבדך זה משה בן נחמן, הבא לראות עירך ומקדשך בחורבנך, ובקרעו בגדו ומעילו בוכה ומתאבל אליך, ישתחוה ויתחנן שיזכה ויראה דבירך והיכלך, איליך ואלמך בבנינו, עינינו תראינה ירושלם נוה שאנן וערי יהודה בתיקונן, בשוב ישראל לנוהים וכנהנים לעבודתם ולוים לדוכנם, שנאמר "וברא ה' על כל מכוני ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן ועל כל כבוד חופה" לשכינת עוזך בבית מקדשך, ולא יכרת מעונך, וזה עבדך ישב בסתרך, ובצל שדי יתלונן".

מיד בבואו ירושלימה החל ללכד השרידים ולגבש צבור כלשהוא. הצעד הראשון היה לאסוף את השרידים שהתפזרו בגלל המלחמות, וליצור להם כתובת ומקום להתכנסות והתועדות. בשלב ראשון החליט לבנות בית כנסת שישימש מרכז

זה היה דוה לבנו, על אלה דאבה נפשנו, וכל ימינו על אדמתנו - על נחלת הצבי תיזול דמענתו, ונתכס שק פתיגיל, כי נכרת מבית אלקיננו שמחה וגיל, איכה היתה לשנינה קריה נאמנה, רבתי בגוים ועליונה, שרתי על המדינה, העיר יונה תמה ברה כחמה, יפה כלבנה, מקוטרט מור ולבונה, ועינינו יונים על אפיקי מים, ואורה כשמש בחצי השמים, מתוק האור וטוב לעינים, בעברת ה' צבאות נעתם".

מכאן הוא עובר לתאר את מצבה של ירושלים כפי שהוא רואה אותה לנגד עיניו:

"היום הזה ראיתי כך קדושה חזות קשה, מצאתי בתוכך איש יהודי נגש ונענה, והוא צבע ובוזו ישבע, ואליו יאספו בביתו בין גדולים וקטנים, אם ישלמו מנין ועדה שאין לה ענין לא מקנה וקנין, עם עני וגדול ורש ומסכן הלך ואביון, ופרי הארץ לגאון ולתפארת, ופריה ותבואתה מרובה, ועדין היא זבת חלב ודבש, ויושבים בה, דמיתך הורתי ליולדת שמת בנה בחיקה, והחלב בשדיה למכאובים, ותניק את גורי הכלבים, ועם כל זה מאסו כן עוגבים, ושממו עליך אויבים, ובמרחקים יזכרוך, ויתפארו בעיר הקדושה לאמר לנו נתנה למורשה, וכאשר יבואו אליך ומצאו כל מחמדי עין יברחו כמפני אויב ורודף אין, ורבה העזובה בקרב הארץ השמנה והרחבה כי הם אינם הגונים לה, וגם את אינך ראויה להם מהמונם ולא מהמיהם ולא נוה בהם. עיר תהלה - תחת היותך גילה ועיר משוש בתחילה - ראיתי היום יושביה נאנחים ונאנקים והמה נמקים, כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים, למלאות דבר ה' אשר דיבר והשימותי אני את הארץ ושממו עליה אויביה היושבים בה".

להלן הוא מספר על עצמו ונסיעתו ואומר:

"אני הגבר ראה עני, גליתי מעל שולחני, הרחקתי אוהב וריע, כי ארך המסע מהשתרע, הייתי נזיר אחים במדבר מלון אורחים, עזבתי את ביתי נטשתי את נחלתי, ושם הנחתי את רוחי ואת נשמותי עם הבנים והבנות אשר כנפשי, ועם הילדים אשר טפחתי ורביתי על ברכי, הם ראשית דרכי, הם לי הנאהבים והנעימים, והיו

ואחיק ובית אביך כולכם תזכו בטוב ירושלם, ובנחמת ציון, אביכם הדואג ושוכח, רואה ושמח, משה ב"ר נחמן זצ"ל".

"ותקרא" לי לשלום בני ותלמידי רבי משה ב"ר שלמה אחי אמך. והנני מגיד לו כי עליתי אל הר הזיתים המכוון כנגד הר הבית הסמוך לו, אין ביניהם אלא עמק יהושפט, ושם כנגד בית המקדש קראתי חרוזותיו בבכיה רבה כאשר נבא, ומי ששכן שמו בבית המקדש, ישגיא וירבה שלומכם, עם שלום קהל עירכם המכובד והקדוש לעדי עד ולנצח נצחים, יגדיל שלותכם אמך".

הוא הגיע לירושלם ביום ט' אלול כ"ז, ובראש השנה של שנת כ"ח - כעשרים יום לאחר בואו - התפללו בצבור קראו בתורה ותקעו בשופר, אך הוא לא הסתפק בגרעין זה, כי אם הפך את בית הכנסת לישיבה גדולה - אליה נהרו תלמידים רבים מארץ ישראל ומסוריה, כאן השלים את ביאורו הגדול לתורה, ובכמה מקומות בספרו זה הוא מזכיר מה שראה בארץ, ואת התנאים השוררים בה. ממנה כתב את אגרותיו הרבות לבניו ולקהל עדתו, מכתבים אלה עשו נפשות רבות לעליה לארץ, ותרמו רבות להתפתחותו של הישוב.

את זמנו חילק בין ירושלם לעכו, בה התקיימה קהלה יהודית גדולה, ובתוכה ישיבתו של רבינו יחיאל מפריז. בראש השנה של שנת ה"א כ"ט דרש בבית הכנסת של קהלה זו, אך את ביתו הקבוע ראה בירושלם, הוא דאג לפתח ולבסס את בית הכנסת שלו: "כל המתפלל בירושלם" - הוא כותב בפירושו על בראשית (כ) - "כאילו מתפלל לפני כסא הכבוד, ששער השמים הוא פתוח שם לשמוע תפלתם של ישראל".

ליהודים המתקבצים ועולים לירושלם, הוא גילה חורבה אחת והפך אותה מיד לבית כנסת. על כך מספר הוא עצמו במכתבו הראשון לבניו: "יברכך ה' בני נחמן וראה בטוב ירושלם, וראה בנים לבניך, ושלחנו של אברהם אבינו יהיה שולחנך, בירושלם עיר הקודש אני כותב אליך ספרי זה, כי שבח והודיה לצור ישעי - זכיתי ובאתי לירושלם ביום תשיעי לירח אלול, ועמדתי בה בשלום עד מחרת יום הכפורים, אשר פני מועדות ללכת לחברון העיר קברות אבותינו להשתטח כנגדם ולחצוב לי שם קבר בע"ה".

"ומה אגיד לכם בענין הארץ, כי רבה העזובה וגדול השממון, וכללו של דבר: כל המקודש מחבירו חרב יותר מחבירו, ירושלם יותר חרבה מן הכל, וארץ יהודה יותר מן הגליל, ועם כל חורבנה היא טובה מאד, ויושביה קרוב לאלפים, ונוצרים בתוכה כשלש מאות, פליטים מחרב השולטן, ואין ישראל בתוכה, כי מעת באו התתרים - ברחו משם, ומהם שנהרגו בחרבם, רק שני אחים צבעים קונים הצביעה מן המושל, ואליהם איספו עד מנין מתפללים בביתם בשבתות, והנה זרזנו אותם ומצאנו בית חרב בנוי בעמודי שיש וכיפה יפה, ולקחנו אותו לבית הכנסת, כי העיר הפקר וכל הרוצה לזכות בחורבות זוכה, והתנדבנו לתיקון הבית, וכבר התחילו ושלחו לעיר שכס להביא משם ספרי תורה אשר היו מירושלם, והבריחום שם בכוא התתרים, והנה יציבו בית כנסת שם ויתפללו, כי רבים באים לירושלם תדיר, אנשים ונשים מדמשק וצובה וכל גלילות הארץ, לראות בית המקדש ולבכות עליו, ומי שזיכנו לראות ירושלם בחורבנה, הוא יזכנו לראות בבנינה ותיקונה - בשוב אליה כבוד השכינה, ואתה בני

חברי אגודת קדושת ציון שמחים בשמחת ידידינו החשוב והנכבד

הרה"ג יהודה אפשטיין עורך העלון

דרגל הולדת בנו בשעה טובה ומוצלחת

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שיובה לגדלו לתורה ולחופה ולמעשים טובים ויובה להכניסו בכרית כעתו וכמונו.

זכות דרישת ציון על שהרת הקודש תעמוד לו ולזרעו ויובו במהרה עם כל ישראל לראות בשוב ה' ציון

אגודת "קדושת ציון"

עיונים בדרכי העבודה

הרב אליהו ברים

[פרק 1]

"אה... הם מוגדרים 'חי' והאדם 'מדבר'."

"יפה. אך אמור לי, מה כל כך חשוב בעיניי הדיבור שנותן לאדם את מעלתו?"

"לא יודע. אולי זה קשור במשהו לנשמה שיש לאדם אך לא לבעלי החיים."

"יפה. הוספת הבדל נוסף שיש ביניהם, הוא הנשמה. אך במה נראה במציאות הגלויה שיש לאדם נשמה?"

"אולי זה שיש לו שכל! מה שאין לבהמה."

"התקרבת עוד. השכל אכן קשור לעניין הנשמה, כמו שכבר דיברנו בעבר. אך מה עיקר פעולתו של השכל המבדיל את האדם מהבהמה?"

"הייתי אומר שהבחירה, אלא שלא ברור לי העניין הזה כלל."

"מצוין! בזה התכוונתי שנעסוק היום. בבחירה. מה הקושי שיש לך בעניין הבחירה? נראה מדבריך שלא ברור לך שזה הדבר שמבדיל בין האדם לבהמה. צדקתי?"

"ברור לי שיש הבדל בין הבחירה של האדם לשל הבהמה, אבל לא ברור לי מה כל כך מהותי בזה."

"חסביר לי מה שידוע לך בעניין."

"לאדם יש בחירה. זה ברור וכולם מדברים על זה. כששאלתי פעם את המשגיח שהרי גם בעלי חיים בוחרים, הוא ענה לי שאין זו בחירה והם פועלים על פי 'אינסטינקטים', כלומר משהו מכריח אותם לנהוג כך. בסדר, אני מקבל. אבל לי זה נראה מוזר. לא נראה לי שכשבעל חיים מתלבט ומסתפק אם לעשות משהו, הוא מוכרח לעשות אותו."

"עברו עברו בשערים פנו דרך העם סלו סלו המסלה סקלו מאבן הרימו גם על העמים".
(ישעיהו סג י)

"שבעה שמות יש לו לציצה"ר... ישעיהו קראו מכשול, שנאמר (ס ז): 'ואמר סלו סלו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי', יחזקאל קראו אבן... (סוכה ג).

"בן-ציון, שלום עליכם!"

"עליכם שלום ר' אליהו. יש לך תשובות בשבילי?"

"אה... נראה. חשבתי על מה ששאלת, ונראה לי שצריך איזו הקדמה כדי לבאר את כל השאלות ולענות עליהן."

"טוב... אשמח לשמוע..."

"רק קודם נזכיר שוב את השאלות. רצית להבין את העניין של הרגש מול השכל ואיך צורת העבודה הרצויה, היה העניין של אהבת ה' ויראת ה' האם הן תפיסות שכליות או שהן הרגשות, והיתה הטענה שכל הדיבור על ה'נפש' הוא פסיכולוגיה ולא זו דרך המוסר. ובכן, נתחיל עכשיו בסוגיה אחרת וממנה נבוא בעז"ה להבין את הבסיס, וע"י כך נוכל להבין את הדברים ישר, וגם ללמוד על עוד עקרונות בעבודתנו את ה'."

"מצוין. רצייתי גם להבין עוד את עניין ה'נפש', וגם את ההתבוננות שאתה מזכיר."

"מה ההבדל בין האדם לבהמה?"

"בסדר גמור. בהקדמה הזו ניגע בעז"ה גם בעניינים האלו. נראה מה נספיק היום, ומה שלא, יחכה לפעם הבאה בעז"ה. אפתח בשאלה. מה ההבדל בין האדם לכל שאר בעלי החיים?"

–"אפשר דוגמה?"

כביכול הוא לא זה שאחראי למעשיו. וכן חז"ל אומרים שיצר הטוב בא לאדם בגיל הזה, לעומת יצר הרע ש"רע מנעוריו". וכי לילד אין בחירה? תראה איך הוא מתנהג כשהוא רוצה לקבל משהו, ואיך שהוא עושה מה שהוא רוצה כשלא שווה לו' הפרס או שלא מפחיד אותו העונש. אתה יכול לזכור בעצמך מהזמן שהיית ילד האם ילד בוחר או שלא."

"נו, אז מה ההסבר?"

"טוב' או 'כיה'?"

–"כדי להבין את עניין הדעת, צריך לחזור למקורו. הלא הוא חטא עץ הדעת. מה קרה שם? האדם הוא הבריאה היחידה שיכולה להכיר באמת ובשקר. דבר זה תלוי בשכל. הבחירה שהיתה צריכה להיות היא, האם להכיר באמת וללכת אחריה או להתפתות אחרי השקר. הצורה שבה השקר יכל להטעות הוא ע"י שהוא הציג את הרע כאילו הוא טוב. האשה רואה את העץ שגורם לה ולכל העולם למוות, ורואה שהוא 'טוב למאכל'. זה רעל! אבל נראה טוב לאכילה. ומאז שאכלה ממנו – הדעת השתבשה ואנחנו עלולים לראות את הרע כטוב. במילים אחרות במקום לראות 'טוב' ו'רע', אנחנו רואים 'רווח' ו'הפסד'. 'נעים' ו'לא נעים', כך ש'רע' נעים או רווחי נדמה לנו כ'טוב'. אתה שם לב, זו ממש הבחירה שיש לבעלי החיים, וגם לילדים שאין להם דעת. ההתלבטות שלהם היא לא בין טוב לרע כמובן של אמת ושקר, אלא כמובן של כדאי ולא כדאי של רווח והפסד."

"אם כן, מה באמת ההבדל בין הבחירה שלנו לשל בע"ח?"

–"זו נקודה עמוקה. זה מה שאמרנו שהעבודה שלנו היא להגביר את השכל על החומר. הבחירה הייחודית של האדם בן הדעת היא לבחור בין ה'אמת' לבין ה'כדאי'. בין ה'נכון' לבין ה'רווחי'. בין ה'טוב' ל'נעים'. בין הטוב האמיתי לטוב המדומה. בין דביקות בה' לבין דביקות וטביעה בהנאות החומריות. יכול אדם לחיות את כל חייו,

"כן. תראה חתול עומד בראש הגג ומתלבט האם לקפוץ. תראה חמור מתלבט אם כדאי לו להמשיך לעמוד במקום ולקבל מכות או להתחיל ללכת. אפשר לראות שהם יודעים מה כדאי ומה לא, והם בוחרים האם לעשות או לא! אז מה אומרים, שזה 'אילוף'. שהבע"ח כבר יודע מה טוב לו ומה לא. נו, אז מה, זה אומר שזו לא בחירה? הוא יודע מה טוב, ובוחר בזה. אם הדבר השני היה יותר טוב היה מעדיף אותו! זה כלל לא נראה שהוא מוכרח לעשות משהו. סוס שעצר לאכול באמצע הדרך – כדי שיתחיל לזוז הרוכב מכה אותו. כל זמן שהאוכל יותר מגרה מהמכות – הוא אוכל! וכשהרוכב מגביר את המכות עד שהאוכל כבר לא שווה את המחיר, אז הוא מתחיל ללכת! אני ברור? ויש עוד דוגמאות. ומה שאומרים שכשהספק שקול הבע"ח לא עושה כלום, אני לא בטוח מה עושה אדם כשיש לו ספק שקול. אולי מה שהוא עושה זה שהוא מכניס לשיקול גם את ההפסד של חוסר ההכרעה ואז צד אחד גובר. אבל אם זה כל ההבדל בין האדם לבהמה, זה די עצוב..."

–"נכון... יפה, אתה שואל טוב... אבל שים לב! גם לדברייך אין לבע"ח בחירה בין טוב לרע. מה שיש לו זו רק בחירה לעשות מה שיותר טוב לו! הוא יכול לבחור ברע?"

"מה זאת אומרת? הוא בוחר האם לשמוע בקול אדונו או לא! אם נקביל את זה לבחירה של האדם, אם הוא שומע בקול ה' ועושה מה שהוא אומר לו, או שהוא ממשיך לעשות את מה שמתחשק לו לעשות!"

–"טוב. אנסה להסביר בעז"ה. כמו שהזכרת, הבחירה קשורה בשכל. או כמו שזה נקרא בלשון התורה 'דעת'. ילד עד גיל י"ג פטור ממצוות כי אינו בן דעת, וממילא לא שייך לצוות אותו,

יכול אדם לחיות את כל חייו, ללא שבחר אי פעם בחירה אמיתית. בחירה שבין האמת לבין ה'כדאי'. ללא שוויתר אי פעם על נוחותו למען ערך של תיקון העולם

- "מצוין. זה הסוד כמה שאומרת לנו התורה. "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע... ובחרת בחיים למען תחיה...". העבודה שלנו היא להשיב אל לבבנו את האמת עד שהנפש שלנו תזדה בעצמה את ה'טוב' - עבודת ה', 'כחיים', ואת ה'רע' - הריחוק מה' כ'מוות', ואז ממילא היא תבחר כמה שהיא בוחרת באופן טבעי, בחיים ובטוב! אלא שבתחילה זה לא מזוהה אצלה כך, ועלינו להרגיל אותה. בשלב ראשון ע"י השלטה של השכל שכבר מכיר את האמת, גם אם לא בצורה עמוקה בנפש, עד שהיא לומדת."

"אבל מאיפה יש לאדם הכוח לכפות כך את הנפש?"

- "שוב אני מזכיר את מה שאמרתי בפעם הקודמת. העבודה שלנו צריכה להיות כמה שפחות במלחמה וכפייה. ועכשיו נוכל להבין את העניין ע"פ מה שהקדמתי. מכיוון שהפסד מתפרש בנפש שלנו כרע, אם נעשה מעשים רבים כאלו, הנפש תרגיש שהיא במצב סכנה, ואז היא תגרום לנו להפסיק את הפעולות האלו, או שתחפש רווח חילופי ממקום אחר שיחיה אותה. מכל מקום, כך אי אפשר להתקדם. הצורה שתאפשר לנו להתקדם היא ע"י הפנמה שמה שאנחנו עושים הוא לא הפסד אלא רווח, או לפחות לא הפסד גדול מידי שהנפש תתקומם נגדו."

"זה מה שאתה מוציא מהפסוק הזה?"

"תלמד להרוויח!"

- "לא רק ממנו. מה המשפט שבו כוללים חז"ל את כל עניין ההתבוננות וחשבון המעשים? "בואו נחשב חשבוננו של עולם, הפסד מצווה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה". על פניו המשפט הזה לא מחדש כלום, וגם לא נראה שע"י החישוב הזה אפשר להגיע לאיזון התקדמות. וכי יש משהו שחושב שיתור שווה לו לעבור עבירה? אבל בעומק העניין זה הכל. כיוון שהנפש מזהה באופן אוטומטי רווח והפסד, אם היא לא תזוהה את הרווח של המצווה- היא לא

ללא שבחר אי פעם בחירה אמתית. בחירה שבין ה'אמת' לבין ה'כדאי'. ללא שוויתר אי פעם על נוחותו למען ערך של תיקון העולם. אך בוחר אמיתי, שהאמת ברורה מול עיניו, יכול להגיע למצב שהטוב כל כך ברור לו עד כדי שהוא ממש רואה את האמת כטוב, עד כדי ויתור מוחלט על ההנאה והרווח, מתוך שברור לו שהטוב הוא למות והרע הוא לעבור על דבר ה'."

"רגע, בעצם אתה אומר שבשעה שאני בוחר בין שני דברים לא משמעותיים זו לא בחירה? לדוגמא, אני יכול לאכול לארוחת בוקר עוגה או לחם, זו לא בחירה?"

- "וודאי שאתה בוחר. זו דוגמא טובה. אני יכול להתלבט בין הלחם לעוגה ולשאול את עצמי מה יהיה לי יותר נעים, ואז זו בחירה ברמה של בע"ח. לעומת זאת, ההתלבטות יכולה להיות האם לוותר על הנעימות של העוגה למען התועלת שתהיה לי מאכילת לחם שטוב יותר לגוף, ויתן לי יותר כח לחיות ולעבוד את ה', שזו בחירה בין טוב לרע, בין שכל לחומר, בין נכון לכדאי."

"טוב, יפה מאוד. ומה זה נוגע לענייננו?"

"החיים והטוב, המוות והרע"

- "איפה נמצא אצלנו החלק שמזהה מה טוב לנו ומה רע? מערכת שפועלת אצל בני האדם ואצל בע"ח מרגע היווצרם מודיעה מתי צריך לאכול, ומתי לישון, אצל בע"ח מונעת מהם לגעת באיש או ליפול לבור וכדו', מה שנקרא ה'אינסטינקטים'. החלק הזה הוא הנפש. נבגוף הוא נמצא במוח כמו כל המערכות הפיקודיות, אך הוא לא נמצא בחלק המודע והנשלט, אלא האוטומטי. הוא מה שדיברנו על החלק ההשרדתי שיש באדם. לפי מה שהבנו עכשיו, היא פועלת באופן של רווח והפסד, ומשתדלת להשאיר את האדם במצב מאוזן כדי לשמור עליו."

"נו, אז לפי זה איך שייך להגיע לבחירה של מסירות נפש? הרי אם הנפש, באופן אוטומטי בלתי נשלט, מזהה את המוות כרע, איך אפשר לגרום לה לוותר על החיים בשביל ערך?"

-נכון מאוד. זו אכן שאלה. בעצם פתחת כאן פתח לסוגיה ארוכה ב'מסילת ישרים', סוגית הפרישות. הוא הקדיש פרק שלם לביורר העניין הזה. מה שברור הוא שכבר בפתח הספר הוא מגנה הנהגות של פרישות מופלגת "אשר אין השכל נח בהם ואין הדעת שוקטה", ומכנה את הנהגים בהם "מתחסדים טיפשים". עוד נגיע לסוגיה הזו בזמנה. אך מתוך מה שדברנו אענה על זה בקצרה, וזה יהיה החיבור לשאר השאלות שאנו עתידים לעסוק בהם, בעז"ה. אך מכיוון שזמנינו תם ונאלץ להמשיך בפעם הבאה, כדי לעורר את מחשבותיך, אני מבקש שתנסה להגדיר במילה אחת - מה הדבר שצריך כדי לגרום לנפש לרוץ קדימה?"

"אה... הנאה, רווח..."

"רק רוצה או כבר מתחשק?"

-נכון, הנאה ורווח יוצרים אותו. הדבר הדרוש כדי להתקדם, וגם כדי להימנע מהנזק שעליו דיברנו, הוא רצון. וליתר דיוק, חשק. ההבדל ביניהם הוא שהרצון יכול להיות רצון עקרוני. אדם יכול לרצות בשכל באופן תיאורטי דברים מסוימים, אך לא יהיה לו החשק לעשות אותם. החשק זה מצב שגם הנפש כבר רוצה. וכאן כבר אפשר לראות שזה נוגע למה שדברנו בפעם הקודמת, האהבה והיראה הם סוגים שונים של חשק. עכשיו מובן מדוע הם האמצעים החזקים להתקדם בעבודה."

"אה, יפה. מדהים, איך הכל מתבהר לי פתאום. זו אכן הקדמה חשובה."

-לא הספקנו כל מה שרציתי, זו הקדמה גם להבנת עניין ה'לשמה' ו'שלא לשמה', שזה בעצם העיקרון שביארנו עכשיו [עייני רמב"ם תשובה פרק י' שמדבר כולו על עיקרון זה, וביחוד הלכה ו']. זה פתח גם לעניין ה'מידות', וכמו שכבר אמרנו, להבנת המיקום של השכל למול הרגש ובכלל להבין מה הוא הרגש."

"מרתק ממש. רק אסכם, בעצם הוספת תוספת ביאור לעיקרון שכבר דיברת עליו [גליין חשוין] בעניין

תכיר שזה טוב, ותרצה להימנע ממנה, ולא תועיל הידיעה השכלית שיותר נכון לעשות את המצווה. לכן על מנת להתקדם, עלינו להפנים ולהמחיש לה שהרווח גדול וההפסד מועט."

"כן, אבל מה עושים כל זמן שהדברים לא מוטמעים בנפש?"

"בזמן הזה יש לעשות זאת בצורה יזומה. במצב שדורש ויתור גדול מהרווח לא כל כך ניכר, או שהרווח בעולם הבא גם הוא לא מספיק חי ומוחשי, אין כמעט סיכוי שאדם יבחר בטוב. על דרך הפסוק "לא יבוזו לגנב כי יגנוב למלא נפשו כי ירעב". אף שעשה דבר אסור, מכיוון ששכר העבירה הוא גדול מאוד, וההפסד שלה הוא לא כל-כך נורא, כי האדם יכול לשלם על מה שאכל ואף לפצות את הנגב, הוא לא נתפס כנוכל ומושחת. לעומת זאת, מצב כגון "עשיר מכחש וזקן מנאף", ששכר העבירה לא גדול ואעפ"כ האדם נכשל, "אין הדעת סובלתן" (פסחים ק"ג). לכן, כדי לעמוד בניסיונות, עלינו לצמצם ככל האפשר את הפער. שהנפש לא תרגיש שהיא מפסידה דבר שהוא קיומי עבורה, או שהרווח שהיא מרוויחה יהיה גדול דיו כדי שתעדיף את הדבר הנכון. אפשר לעשות זאת בצורה פשוטה של רווחים חיצוניים כאלה ואחרים, אפשר על ידי העצמה של צד הטוב, או המאסה וזלזול בצד הרע. כמו כן, יש לדאוג שהנפש לא תגיע למצבים של דוחק שיגרמו לה ליטול את שלה בכוח, כמו הגנב שגונב מתוך רעב."

"ממש מערכה שלמה... אבל זה לא מסתדר לי עם הנהגות רבות שבחז"ל, כגון "פת במלח תאכל" כל הדברים שבקנייני התורה כגון "מיעוט שינה" "מיעוט שיחה" וכו', שמורות בעליל לצמצם בהנאות, ולפי דבריך זה עלול להזיק, וגם לא לעבוד טוב!"

כדי לעמוד בניסיונות, עלינו לצמצם ככל האפשר את הפער. שהנפש לא תרגיש שהיא מפסידה דבר שהוא קיומי עבורה, או שהרווח יהיה גדול דיו כדי שתעדיף את הדבר הנכון

- "מצוין. קיבלת תשובה לשאלות?"

"אה... אחשוב על זה, אולי אמצא מתוך הדברים תשובה."

- "מצוין. תן לחכם ויחכם עוד..." ונמשיך בעז"ה בפעם הבאה. כל טוב."

"כל טוב וישר כח."

השכל והחומר, אלא שבארת מדוע כל העבודה מיוסדת על שכר עבירה והפסד מצוה, כי הנפש שלנו כך בוחרת. לכן, כדי להתקדם בעבודה, הכרחי שהנפש תרצה, כלומר שהאדם יעבוד מתוך חשק. וזה העניין של האהבה והיראה - לגרום לנפש להיות מסוגלת לבחור בטוב האמיתי על פני ההנאה החומרית."

מבצע "שרי המאה" של אגודת "קדושת ציון" ממשיך בעיצומו!

במאמץ. שימו לב - מדובר בדבר שאינו מעל ליכולתו של אדם רגיל - להפיץ בעשרה בתי-כנסת אחת לחודש. מי שכמות זו קשה עליו, או שאין כל-כך הרבה בתי כנסת וישיבות באזור מגוריו, יכול לקחת גם סכום קטן יותר, ומי שנדבה רוחו ומקום מגוריו התברך במקומות תפילה רבים - יכול אף לקחת יותר. כל שצריך לעשות הוא ליצור קשר אתנו, ולומר באיזה מקום ובאילו בתי כנסת או ישיבות בכוונתכם לחלק. כמובן, שבישיבות עצמן מוטב שיהיה רכז מתוך בני הישיבה. אלו אשר עד כה היו מקבלים כמויות לחלק ימשיכו לקבל כסדרן.

בשמחה רבה עלינו להודיע, כי גם בחודש האחרון הצטרפו רבים למבצע ונרתמו למאמץ החלוקה, דבר שהקל עלינו עד מאד ואפשר הפצה איכותית יותר. אנו זקוקים עדיין לאנשים נוספים בערים השונות, וביתר שאת - לבחורים בישיבות הקדושות, אשר יפיצו בקרב חבריהם ובאזורים הסמוכים לישיבה.

על מנת להרשם למבצע ובכל ענייני ההפצה ניתן להתקשר למספר 052-7137627 או לשלוח הודעה בכתובת המייל - hagai3297@gmail.com

בברכה ובתודה,
מחלקת ההפצה,
אגודת "קדושת ציון".

קוראים יקרים! כבר למעלה משנתיים שאגודת "קדושת ציון" עושה כמיטב יכולתה להביא את המסר שכה יקר לכולנו לידיעתו של כלל הציבור. הדבר דורש מאתנו מאמץ רב, ממון רב וסייעתא דשמיא גדולה. כידוע לכל, ישנה גם תופעה בשולי המחנה, של כאלו אשר אין ביכולתם להתמודד ברמה התורנית וההלכתית ועל-כן הם עושים ככל יכולתם להעלים את העלונים מבתי הכנסת והישיבות. תופעה זו מחייבת אותנו לפעול ביתר חכמה במערך ההפצה על-מנת לסכל את מזימתם של אלו. אחר שנסינו שיטות שונות לחלוקה, אשר היו כרוכות בהשקעה רבה, הן פיזית והן ממונית, הגענו למסקנה, ולפיה הדרך הטובה ביותר להפצת העלון היא כאשר אתם - הקוראים הנאמנים והמאמינים בדרכו של העלון - תטלו חלק ממשי בהפצת העלון. כך, כנראה, רצונו של בורא עולם, שמלאכה נכבדה זו תוטל על כלל הציבור ולא על-ידי איש מקצוע זה או אחר. במסגרת זו, בכוונתנו למנות "שרי מאה" - אנשים האחראים על הפצת מאה עלונים בעשרה בתי כנסת בממוצע. כל שר מאה יקבל מידינו את העלונים לביתו, והוא יהיה האחראי להפצתו באזור מגוריו בצורה הטובה והיעילה ביותר לפי הבנתו והכרתו את המקום בו הוא מחלק. אחר שזכינו להכיר את התומכים הרבים ברחבי הארץ, בטוחנו, שיהיו רבים מאד אשר ירצו ליטול חלק

קדושת הארץ ודין רוב ישראל עליה בזמן הזה

הרב דוד שניידר

וגם בזמן בית שני היה החיוב רק מדרבנן (רמב"ם תרומות פ"א סכ"א^[א]).

ויש ראשונים דס"ל דקדושה שניה בטלה, וכל המצוות התלויות בארץ אינן חלות אלא מדרבנן^[ב].

ויש סוברים, דקדושה שניה לא בטלה, וחיוב תרומה בזה"ז הוא מדאורייתא, דלא נאמר הדין של 'ביאת כולכם' אלא לענין חלה, ולא לענין תרומה^[ג].

ולחלה קיי"ל דתרומות ומעשרות בזמן הזה מדרבנן (ש"ע ורמ"א י"ד ש"א ב'). והשו"ע העתיק את טעם הרמב"ם דבעינן 'ביאת כולכם'.

ומ"מ למדנו, שהטעם שתרומה וחלה אינם מדאורייתא לפי הרמב"ם הוא משום דבעינן 'ביאת כולכם'. ולכן מוזמן גלות בית ראשון כבר לא היה מצב של 'ביאת כולכם' עד ימינו אנו.

והנה כהיום שזכינו לראות בשיבת עם ישראל לארצו, ואנו קרובים למצב בו רוב ישראל יהיו בארץ ישראל, יש לעיין האם לדעת הרמב"ם יחול חיוב תרומות ומעשרות וחלה מדאורייתא כפי שהיה מזמן כיבוש יהושע עד סוף ימי בית ראשון.

אלא שיש לעיין בזה בכמה דברים.

הנה מצוות התלויות בארץ אינן נוהגות אלא בארץ ישראל (קידושין ג'). אמנם דין זה חל רק מאחר שקידשו את הארץ, וזהו שאמרו חז"ל 'קדושה ראשונה' ו'קדושה שניה', שרק אחר שעם ישראל קידש את הארץ, נתחייבה הארץ במצוות התלויות בה.

בזמן שכבשו את הארץ בימי יהושע נתחייבה הארץ בכל המצוות התלויות בארץ מדאורייתא, וזו היא 'קדושה ראשונה'. וכשגלו ממנה קיי"ל דבטלה קדושת הארץ, דקדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבוא^[א].

בשעלו בבית שני נתקדשה הארץ בשנית ושוב נתחייבו במצוות התלויות בארץ מדאורייתא, וזו היא 'קדושה שניה'. וכשחזרו וגלו בחורבן הבית קיימת מחלוקת האם קדושה שניה בטלה.

דעת הרמב"ם היא דקדושה שניה לא בטלה, והארץ נשארה בקדושתה מדאורייתא^[ב].

(רמב"ם תרומות פ"א ה"ב), אלא שתרומות ומעשרות וחלה בזמן הזה אינם נוהגים אלא מדרבנן, וזאת מטעם אחר, דדרשינן "בבואכם" - ביאת כולכם ולא ביאת מקצתכם. וכשעלו בימי עזרא עלו רק מקצתם, ולכן נתחייבו בתרומה וחלה רק מדרבנן,

[א] וביאור הגר"א יו"ד של"א סעיף ב'.

[ד] רשב"א שבעות מזו ותוס' ביבמות פא. שכה"ה דעת ר"י ור"ל.

[ח] ראב"ד בסוף פ"א מתרומות, טור יו"ד של"א בשם ר"י, וכו' יוסי ביבמות פב', דס"ל דירושה שניה יש להם ושלישת אין להם, וכו' יוחנן דאמר התם כוותיה.

היובל נוהג אלא בזמן שכל יושביה עליה וכל שבט ושבט יושב בתקנו ואין השבטים מעורבים זה בזה (רמב"ם שמיטה ויובל פ"ע ח' ט' וצדקן אמונה שם, וכדעת רבי דשמיטה צ"ח"ז דרצון וכדמוכח צמ"ק ג'. דלדעת רבי דשמיטה בזמן הזה דרצון, גם צדוקת הקרקע דרצון).

[ג] ואף דבגמ' אמרו המעם ד'ביאת כולכם' רק על חלה, הרמב"ם סמך בזה על הירושלמי - רב"ז

[א] רמב"ם תרומות פ"א ה"ה, וכן מבואר ביבמות פב. ברש"י ותוס', דבין לר"י ובין לר"ל בטלה קדושה ראשונה, וכ"כ הרשב"א ביבמות מזו.

[ב] ג"מ לענין איסור כלאים שהוא מדאורייתא וכן ספק ערלה. אבל שביעית היא מדרבנן מטעם אחר לדעת הרמב"ם, דס"ל דשביעית נוהגת רק בזמן שהיובל נוהג, ואין

דלהכי חלה בזמן הזה דרבנן, משום דכי אסקינהו עזרא לאו כולהו סלוק, ולא קאמר בפשיטות משום דעתה אין כל ישראל עליה, הרי להדיא הדעיך תלוי רק בשעת ביאה וירושה.

ג': האם צריך גם שיהיו ה' שבטים בארץ ישראל. וכתב בדרך אמונה (סג) בשם הרמב"ן, שכדי שתהיה 'ביאת כולכם' צריך גם לעשרת השבטים. ויש לעיין איך דנים את זה, האם לעולם אף שיעלו כל היהודים שבחז"ל לא"י עדיין לא יחשב הדבר 'ביאת כולכם' משום עשרת השבטים אף שאינם ידועים, וגם דאפשר שהם פחות, ולכן יש עכ"פ לחשוב שמא נחשב הדבר שרוב ישראל בא"י.

ד'ין זה, שצריך 'ביאת כולכם', מלמד אותנו כמה חשוב שעם ישראל יהיה בארצו, שקדושתה של הארץ אינה חלה אלא כשישראל עליה, ואם רק חלק מישראל נמצאים בארץ ישראל, זו אינה ביאה גמורה, ורק ב'בואכם' - בביאת כולכם - הארץ מתקדשת לכל דבריה.

הקוראים היקרים מוזמנים לשלוח את תשובתם ואת הערותיהם בענין סוגיה זו לכתובת המייל או לפקס של האגודה.

א': האם סגי ברוב או דצריך כולם. ונראה, דיועיל רוב, 'שלושן הגמ' (כתובות כה; נד מה סג) - 'ביאת כולכם ולא ביאת מקצתם' - משמעו דרק ביאת מקצתכם אינו מועיל, אבל רובכם מהני, ומשום דרובו ככולו, וכן מבואר בלשון הריטב"א (כה). שצריך רוב ישראל עליה, וכן הוא גם בחז"ל (שביעית ג' ט"ו) ובדרך אמונה (תירושת פ"א ס"ה).

ב': האם צריך שיהיו רוב ישראל בארץ ישראל בשעת ביאה וקידוש, וכיון שבשעת עליית עזרא לא עלו כולם א"כ לא נתקדשה הארץ לחלה ולתרומה, ולכן אע"פ שאח"כ יעלו אליה רוב ישראל לא יועיל הדבר, או שמא הארץ נתקדשה קדושה גמורה גם לענין חלה, אלא שלענין חלה יש תנאי שצריך רוב ישראל עליה, ולכן בכל זמן שיבואו לה רוב ישראל יועיל להתחייב מדאורייתא. ועי' בחז"ל שכתב, שאם יבואו כל ישראל א"צ קידוש אחר, דקדושת עזרא נתקדשה לעתיד לבוא, והובאו דבריו בדרך אמונה (פ"א מתרומות ס"ו). אמנם הגר"ח הלוי (שמיטה ויובל פק"י כ"ט) כתב, דהך דינא ד'ביאת כולכם' עיקרו נאמר על שעת ביאה וירושה, דאז צריך שיהא ביאת כולכם, והכי מבואר בכתובות דף כ"ה; דקאמר

משמע מדבריו, שמדובר אפילו כשעומד מאחורי הארון קודש, וא"כ הדבר אינו פשוט בדעת המ"ב.

תמצית דברי הרב אליהו מאירוביץ מירושלים

עין בשמות רבה (סג פ"ט טו), שם מבואר, כי בית המקדש הוא ת"ק אמה על ת"ק אמה, וממילא הכוונה היא שכל הר הבית נקרא בית המקדש, וא"כ לא נחלקו הבבלי והירושלמי על העניין, ולעומת זאת לפי הסוגיא בב"ב כה. יש איסור מיוחד להתפלל לכיוון מזרח (אמנם ודאי העומד אחורי בית הכסופות במערב יתפלל ישר, אבל העומד בצפונה או בדרומו יטה פניו שלא יהיה לכיוון מזרח כדרך המינים).

תגובת הרב שניידר

אמנם כן הוא הלשון במדרש, אבל אפשר שכיון שהמדרש כולל בדבריו גם את ההיכל והעזרה, הוא קורא באופן כללי לכל הר הבית 'בית המקדש', אבל באופן פרטי לקרוא רק להר הבית בשם 'בית המקדש' לא מצינו.

בענין השאלה מהחודש שעבר בדבר כיוון התפילה לעומדים ברחבת הכותל המערבי - האם צריכים לכוון את פניהם למקום קודש הקודשים, או כלפי הר הבית, נביא שתי תגובות של קוראים ואת תגובת הרב שניידר לדבריהם:

תמצית דברי הרב שמחה חדש ממודיעין עילית

יש להעיר, שכ' המ"ב בסי' צ"ד סק"א שבמקום שצריכים להתפלל לצד מזרחית דרומית ואה"ק לצד מזרח, העומד מדרום לאה"ק לא יתפלל לצד דרום ואף לא יצדד פניו לדרום, שאז יהיה נראה כהופך עורף ולא פנים כלפי אה"ק. וא"כ בעניינינו העומד צמוד כותל משמאל לארון קודש, לא יצדד אף פניו לצפון אלא יישר פניו למזרח.

תגובת הרב שניידר

המ"ב שם (פ"ט טו) כתב שגם אם קובעים את ארון הקודש ככותל אחר יש לכוון לעולם לצד אר"י - עיי"ש.

וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו הרב מנשה בן-יוסף

יטעו בהם, ועל כן סברתי שיהיה לנכון לבאר הדברים. אמנם מאידך אי אפשר לדבר בזה דברים מהשערת או מהרגשת הלב, אשר מי יאמר כי נכונים הם, וכדברים אלו העומדים ברומו של עולם הטעות חמורה היא מאוד.

ואשא עיני אל המקרא, התורה שבכתב אשר היא ניתנה למורשה לכל עדת ישראל קטן כגדול, כי ממנה תוצאות חיים, וכך שמעתי מרבותי, שכל דבר וענין יש לתור אחר שורשו במקרא, ומשם בנינהו על בוריו. ואבואה לבאר הדברים על פי פשוטי המקראות, שאף שודאי לא יהיה זה ביאור שלם לכלל הענין שנתכוונו לו חכמי הסוד, מכל מקום אקוה שיהיה בזה ביאור מספיק להציל הלב מן המבוכה ומן הבלבול, ובזה גם אין לחוש שאין הדברים ראויים להדרש בפרהסיא, שהרי את פשט המקרא באתי לבאר, שהוא ניתן לכל ישראל.

הנה אחר חטא העגל אמר השי"ת למשה רבינו "לך עלה מזה אתה והעם... כי לא אעלה בקרבך כי עם קשה עורף אתה פן אכלך בדרך" (שמות ל"ג, ג), ומשמעות הדברים היא שהקב"ה אומר שלא יעלה בקרב ישראל מפני שאם יעלה הוא בקרבם, אזי כאשר יחטאו לפניו יכלה הוא אותם, ומפני שאין רצונו לכלותם אין הוא עולה בקרבם, וכשהוא לא יעלה בקרבם אז גם אם יחטאו לא יהיה דינם לכליה. ונמצא מבואר בכתוב שישנו מצב בו הקב"ה מצד עצמו אינו חפץ בכליונם של ישראל, אמנם אם הוא ישכון בישראל אזי מצד שכינתו בתוכם יכלו ישראל ח"ו.

והביאור בזה הוא, שבהיות הקב"ה שוכן בקרב ישראל, והם חוטאים לפניו אזי חומרת החטא חמורה היא הרבה יותר מסתם חטא, כי חטא שנעשה לפני המלך הוא פגיעה חמורה יותר בכבוד המלך, ועל חטא כזה ראויים ישראל

הביטוי 'לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה' נמצא כיום בכל סידור, ושגור בפי העם כולו מקטון ועד גדול. כידוע, רבן של ישראל הנודע ביהודה התנגד לאמירה זו (ראה ש"ס נ"ז ומדוברי קמ"ד יו"ד ג' ומדוברי תניינא א"ר"ס ק"ז), וטען כי הדברים עמוקים מסתרי תורה, וההמון שאינו מבין אותם נכשל על-ידיהם בטעויות ביסודי הדת והאמונה. אמנם למרות התנגדותו, נכנס הביטוי הזה בישראל ונעשה לאחד ממטבעות הלשון היותר ידועות ביהדות.

ובאמת, אין ביטוי שנקל לטעות בו ולהשיאו לדעת מינים כביטוי זה של יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, שמי שלא בא בסודם של בעלי סודות התורה עלול להבין כי קוב"ה ושכינתיה הינם ח"ו שני ישויות, ואז לא ימלט מאחת משתי טעויות, או יאמר כי שתי ישויות אלו אהות הם, ונמצא עושה את האחד שנים, או יאמר ששכינתיה היא ישות חרף לאהות ואז ייחס כח אהוי לזולת האהים, וכביכול יש לאותה ישות יחס אל הא, יחס של יחוד ופירוד, ח"ו לא יעלה ולא יבוא, ובודאי לא עלה זאת וכיוצא בזאת על דעתם של חכמי חידות מארי רזין דאורייתא מעולם.

ואמנם לא היו דברים אלו ראויים לדבר בהם בפרהסיא, וכבשים ללבושך' כתיב, אלא שכאמור הדברים כבר מפורסמים, אלא שהטעות מצויה בהם מאוד, ואינני בא לחדש דברים שאינם ידועים, אלא לפרש דברים הידועים שלא

**ונמצא מבואר בכתוב
שישנו מצב בו הקב"ה
מצד עצמו אינו חפץ
בכליונם של ישראל,
אמנם אם הוא ישכון
בישראל אזי מצד
שכינתו בתוכם יכלו
ישראל ח"ו.**

ועל כן בשביל שלא
יהיה מצב בו יהיה
החטא לפניו, נאלץ
הקב"ה בכינוי שלא
לשכון בקרב ישראל
ואז יהיו החטאים
בכינוי שלא לפניו,
ויהיו חמורים פחות, ולא
תהיה מידת הדין תובעת
לכלות את ישראל
בשבילים

לכלות, ועל כן בשביל שלא יהיה מצב בו יהיה החטא לפניו, נאלץ הקב"ה כביכול שלא לשכון בקרב ישראל ואז יהיו החטאים כביכול שלא לפניו, ויהיו חמורים פחות, ולא תהיה מידת הדין תובעת לכלות את ישראל בשבילים.

וזוהו סוד קודשא בריך הוא ושכינתיה שבדברי רבותינו בעלי הסוד, שקודשא בריך הוא הוא הנהגת הקב"ה מצד עצמו, ושכינתיה היא הנהגתו מצד שכינתו בישראל [שהשכינה היא מעשה השכינה של הקב"ה, וכמו אכילה שהיא מעשה האכילה של האוכל, אמנם אין הכוונה רק למעשה השכינה עצמו, שא"כ כאשר אין הקב"ה שוכן בישראל לא יהיה נכון לדבר על מציאות השכינה, אלא תכנית הקב"ה לשכון בישראל היא נקראת שכינה, ובהיות הקב"ה פונה לתכניתו זו ושוכן בישראל הרי הוא פונה לשכינתו, ובשאין הקב"ה פונה לתכניתו זו ואינו שוכן בישראל אינו פונה לשכינתו]. והנהגתו מצד עצמו היא הנהגה בחדו, אבל מצד שכינתו בישראל, פעמים רבות הנהגה היא בדין, מפני שכאשר אין ישראל הולכים בדרך הישר והטוב, אזי מצד שכינתו בישראל והקשר שלו עמם עונשם חמור יותר, שככל שאנו קשורים לקב"ה יותר, וככל שהוא יותר שוכן בתוכנו, כך חטאינו פוגמים יותר בכבודו של מקום, והדין עליהם חמור יותר.

ומצב זה הוא נקרא מצב של פירוד כביכול בין קודשא בריך הוא לשכינתיה, שהקב"ה אינו מתחבר עם ענין שכינתו להשפיע דרך שכינתו בישראל את טובו להם. ואמנם פירוד זה מגיע ממה ששכינתו של הקב"ה בישראל תביא לתוצאות הפוכות לגמרי מרצונו של הקב"ה, שרצונו של הקב"ה הוא להטיב לישראל, ושכינתו תביא לאובדנם, ועל כן אין הקב"ה שוכן אז בישראל.

ויעל כן אמרו רבותינו בעלי הסוד פעמים אין מספר, שקודשא בריך הוא הוא מידת החדו, ושכינתיה היא מידת הדין.

והנה כל עוד ישראל הולכים בדרך טובה אזי יש חיבור קוב"ה ושכינתיה שהקב"ה שוכן בישראל ומשפיע את טובו דרך שכינתו בישראל, דהיינו שבהיות הוא שוכן בישראל, משפיע הוא להם כל טובה וכל ברכה, ואע"פ שפעמים שחוטאים ישראל, ואז מה שהוא שוכן בתוכם מביא עליהם עונש, שהרי מצד מה שהוא שוכן בתוכם חטאיהם חמורים ועונשם מרובה, מכל מקום ניחא ליה לקוב"ה לשכון בישראל ויבוא עליהם איזה דין מפעם לפעם, מאשר שלא לשכון בתוכם, שאז יהיו חדלי כל טובה הבאה להם מהארת פניו יתברך בהיותו שוכן בתוכם.

ויעל כן אמרו רבותינו בעלי הסוד פעמים אין מספר, שקודשא בריך הוא הוא מידת החדו, ושכינתיה היא מידת הדין.

ויעל כן אמרו רבותינו בעלי הסוד פעמים אין מספר, שקודשא בריך הוא הוא מידת החדו, ושכינתיה היא מידת הדין.

ויעל כן אמרו רבותינו בעלי הסוד פעמים אין מספר, שקודשא בריך הוא הוא מידת החדו, ושכינתיה היא מידת הדין.

ויעל כן אמרו רבותינו בעלי הסוד פעמים אין מספר, שקודשא בריך הוא הוא מידת החדו, ושכינתיה היא מידת הדין.

ויעל כן אמרו רבותינו בעלי הסוד פעמים אין מספר, שקודשא בריך הוא הוא מידת החדו, ושכינתיה היא מידת הדין.

ויעל כן אמרו רבותינו בעלי הסוד פעמים אין מספר, שקודשא בריך הוא הוא מידת החדו, ושכינתיה היא מידת הדין.

ויעל כן אמרו רבותינו בעלי הסוד פעמים אין מספר, שקודשא בריך הוא הוא מידת החדו, ושכינתיה היא מידת הדין.

והיא בהתגלות י"ג מידות של רחמים. ובכך זה מפורש במקרא, שאחר שאמר ה' למה "כי לא אעלה בקרבך" (שמות ל"ג, ג'), שוב ביקש משה רחמים על הדבר, ונתרצה לו ה' ית', ואמר לו "אני אעביר כל טובי על פינך וקראתי בשם ה' לפניך..." (שם י"ט, ו), וכן קיים לו – "ויעבור ה' על פניו ויקרא ה' ה' א' רחום וחנון..." (שם ל"ד, א), ושם נאמר "וימהר משה ויקוד ארצה וישתחו. ויאמר אם נא מצאתי חן בעיניך ה' ילך נא ה' בקרבנו כי עם קשה עורף הוא וסלחת לעווננו ולחטאתנו ונחלתנו" (שם ט' - טו, ב), ונתרצה לו ה' לדבר זה.

ומבואר כאן, שבהתגלות י"ג מידות של רחמים, אזי שוב יכול ה' לשכון בתוכנו, ושוב לא תהיה שכינתו בתוכנו סיבה לכליון, רק סיבה לחסד ולרחמים.

ומשמעות הדבר, שבהיות הקב"ה מתנהג במידת הדין, שכאשר חוטאים ישראל לפניו הוא מענישם לפי חומר חטאייהם, אז כאשר חוטאים ישראל אין אפשרות שישכון ה' בתוכם, מפני שאם יחטאו יהיה החטא חמור שבעתיים מאחר שנעשה לפניו, ואז יהיה עונשם כליה ח"ו. אמנם כאשר הקב"ה עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים ומתנהג בחסידות, שאז אפילו אם ישראל חוטאים לפניו הוא מוחל עוונות עמו, שוב יכול ה' לשכון בתוך עמו, ואפילו אם יחטאו לו לא תהיה שכינתו בתוכם סיבה לכלותם, מפני שהוא בעוצם רחמיו וחסדיו יעביר פשע וישא חטא ועוון. ועל-כן בהתגלות י"ג מידות של רחמים ביקש משה ואמר "ילך נא ה' בקרבנו כי עם קשה עורף הוא", ואם תאמר אם תלך בתוכם מה יהיה אם יחטאו – וסלחת לעווננו ולחטאתנו ונחלתנו, שכיום כבר הודעת שיש בך מידה זו שאתה סולח ומוחל לחטאים ולעוונות, ומעתה אין מניעה שתשכון בישראל.

ונמצא מבואר בתורה, שענינו של גילוי י"ג מידות של רחמים הוא לתיקון השכינה והעמדת דרך השכינה והדבקות כדרך אפשרית ורצויה בעיני ה', מפני שכבר אין חשש שמא תביא השכינה לכלות את ישראל ח"ו.

והנה נשבע ה' לאבותינו לתת להם את

הוא ושכינתיה, שענין ההטבה הוא ענינו ומגמתו של הקב"ה, ושכינתיה היינו דבקתו בנבראים ושכינתו בתוכם, והיא הדרך בה הקב"ה מטיב לנבראיו, והנה כל עוד שכינתו היא אכן סיבה לטובתם של הנבראים ע"י דבקתם בו, אזי דרך זו נרצית היא בעיני ה' החפץ בטובת בריותיו, מפני שהיא אכן הדרך היחידה להביא את הנבראים לטובתם השלמה, ואף שפעמים בא איזה דין על הנבראים מצד שכינתו בתוכם, מ"מ אין דין זה חשוב מאומה בפני הטובה השלמה של הדבקות בו ית', ועל כן בוחר ה' בדרך הדבקות להיטיב לישראל. אמנם כאשר הדבקות עלולה להיות סיבה לכליון ישראל, אזי היא מפסיקה להיות דרך להביא את ההטבה והופכת להיות ההיפך הגמור מזה, ועל כן הקב"ה סר אז מלבחור בדרך הדבקות כדרך ההטבה ומסלק את שכינתו מישראל, כיון שזו פסקה להיות סיבה להטבה, אלא ההיפך ח"ו.

והנה כיצד היא הדרך ליחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, כלומר, כיצד היא הדרך להביא את ענין הטבתו של הקב"ה שישוב לפעול דרך הדבקות והשכינה בישראל? הדרך הפשוטה היא שיתקנו ישראל את עצמם בתורה ובמצוות, ואז תחת אשר היתה שכינתו של הקב"ה בתוכם סיבה לכלותם ח"ו תהיה שכינתו בתוכם רק סיבה לטובה ולברכה, שעל ידי שישכון הקב"ה בתוכם ותהיה עבודתם לפניו ממש, יהיו יותר לרצון לפניו, ויותר יקבלו ממנו כל טוב, וזהו ענין תיקון השכינה שבכל מצוה ומצוה, והיינו שמעשה המצוה הזה בא להעמיד את קומת כנסת ישראל כקומה מתוקנת לפני ה', וע"י זה תהיה שכינתו מתוקנת לפניו, כלומר שיהיה ענין שכינתו בישראל רצוי לפניו, בהיות שכינתו בתוכם סיבה להיטיב להם, כרצונו האמיתי.

ואמנם יש עוד סדר של תיקון השכינה שלא לפי מעשי התחתונים,

וזהו ענין תיקון השכינה
שבכל מצוה ומצוה,
והיינו שמעשה המצוה
הזה בא להעמיד את
קומת כנסת ישראל
כקומה מתוקנת לפני ה',
וע"י זה תהיה שכינתו
מתוקנת לפניו

נשבעת לאבותינו, והוא הארץ קדישא אשר נשבע לאבותינו, כמ"ש [דברים כ"ז] אשר נשבע ה' לאבותינו וכן בהרבה מקומות".

והדברים מתבארים על-פי האמור, שהשבעה שנשבע ה' לתת את א"י לישראל זקוקה היא ל"ג מידות של רחמים כדי להעמידה, שבלא הגילוי של מידות הרחמים אין אפשרות לתת את א"י לישראל בכל מצב, מפני שאם יחטאו תהיה שכירת ה' בתוך ישראל סיבה לכלותם ח"ו, ועל כן נסמכת היא שבועת א"י על גילוי מידות הרחמים העליונות, שמכוחם ועל ידם תוכל אותה שבועה להתקיים בכל אופן, גם אם לא יהיו ישראל ראויים, וכמו שבמדבר נתגלו אלו המידות לאפשר את השראת שכירתו של הקב"ה במשכן, כן לעת"ל תתגלנה אלו המידות לאפשר את שכירתו של הקב"ה בקרב ישראל בארץ ישראל [ב].

והרחמן שכבר הראנו נפלאות בקיבוץ נפוצותינו להר קדשו, יוסיף שנית ידו להראותנו נפלאותיו, ויקיים בנו דבר נביאו – "רעה עמך בשבטך צאן נחלתך שכני לבדד יער בתוך כרמל, ירעו בשן וגלעד כימי עולם. כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. יראו גויים ויבושו מכל גבורתם, ישימו יד על פה אזניהם תחרשנה. ילחכו עפר כנחש, כזוחלי ארץ ירגזו ממסגרותיהם, אל ה' אלהינו יפחדו ויראו ממך. מי א' כמוך, נושא עוון ועובר על פשע לשארית נחלתו, לא החזיק לעד אפו כי חפץ חסד הוא. ישוב ירחמנו יכבוש עוונותנו, ותשליך במצולות ים כל חטאותם. תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם." (מככ"ז, י"ד – כ').

[ב] ורבותינו בספר זוהר בגודל כוחם לדמות צורה ליוצרה המשילו את י"ג מידות הרחמים כמעטרים את פי ה', והיינו את הפה שכביכול נשבע לאבותינו לתת להם את ארץ כנען, ולפי המתבאר היינו ש"ג מידות הן הנותנות העמדה וקיום לשבועת א"י ולשבועה להשכין שכירתו בישראל [ועי' בבי' הגר"א לספר"צ פ"א ד"ה היתה וגו' תליסר, שבכלל דבריו דברינו].

ארץ כנען להיות להם לאהים, ובענין נתינת הארץ מתקיים ענין השראת השכינה בישראל, כמו שמפורש בתורה – "ולא תחניפו את הארץ אשר אתם בה... ולא תטמאו את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שוכן בתוכה כי אני ה' שכן בתוך בני ישראל" (במדבר ל"ב, ל"ג – ל"ד). ואמנם כבר נתבאר שיש מציאות המעכבת את השראת השכינה, והיא שאם ישראל חוטאים אזי השכינה היא סיבה לכלותם, ואזי אין הקב"ה משכין שכירתו בישראל, וא"כ ארץ ישראל שנשבע ה' לאבותינו שבועה חלוטה שודאי תתקיים – כיצד היא תתקיים בפועל, הלא אם יחטאו ישראל תהא השכינה סיבה לכלותם, ואז לא ישכין הקב"ה שכירתו בישראל, ואיך תתקיים שבועתו לתת את הארץ לישראל ולשכון בתוכם?

והנה גילו לנו בספר הזוהר, שיש עוד מקום במקרא בו נתפרשו י"ג מידות של רחמים, והוא בספר מיכה פרק ז' פסוקים י"ח – כ', וז"ל הנביא – "מי א' כמוך נושא עוון ועובר על פשע לשארית נחלתו לא החזיק לעד אפו כי חפץ חסד הוא. ישוב ירחמנו יכבוש עוונותנו ותשליך במצולות ים כל חטאתם. תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם" [א].

והמתבונן שם במקרא יראה, שהנושא בו עוסק הנביא שם הוא נתינת ארץ ישראל לעם ישראל, שכך נאמר שם – "רעה עמך בשבטך צאן נחלתך שוכני לבדד יער בתוך כרמל ירעו בשן וגלעד כימי עולם, כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות... מי א' כמוך..." (שם כהל' בפסוק ז"ד), וכך מתבאר גם מן האמור "תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם", ואיזהו הדבר שנשבע הקב"ה לאבותינו, הרי זה א"י, שעליה נאמר במקרא פעמים אין מספר, שאותה נשבע ה' לאבותינו, וז"ל הגר"א [ספר"צ פ"א ד"ה היתה] – "הדא הוא דכתיב אשר

[א] ואע"פ שאין דבריהם צריכים סמך, בכל זאת יש סמך לדבריהם, דבענינא ד"ג מידות כתיב "נגד כל עמך אעשה נפלאות", וכמיכה בענינא ד"מי א' כמוך" כתיב "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

משנת ת"ק - עיקר ימות משיח בן יוסף

הרב חיים פרידמן

[מאמר י"ז]

במאמר הקודם נתבאר, שימות משיח בן יוסף התחילו במקצת מתחילת האלף השישי, ובמאמר זה נבאר בס"ד, שעיקרם של ימות משיח בן יוסף התחילו משנת ת"ק לאלף השישי.

מהלך א:

בשנת ת"ק התחילה גאולת ולידת ישראל - כנגד "בקר יום שישי" שבו נברא אדה"ר

במאמרים קודמים)) בכללות - נפתחו תחלה בשעה הראשונה של בוקר יום השישי לשתיתאה, היינו שנת ת"ק לאלף השישי דנא.

רבנו התחיל בגלוי רמזי התורה בהיותו בן עשרים שנה בשנת ת"ק - תחלת השעה הראשונה של אור בוקר יום השישי באלף השישי, אשר אז החל רוח אלקים, רוחא דמשיחא, לפעם ברוח קדשו, לגלות רזי התורה קימעא קימעא ביעודו של משיח הראשון...".

ה"אור החיים" הקדוש:

יוסף זה שימות המשיח מתחילים בשנת ת"ק לאלף השישי - משום ששנת ת"ק היא כנגד הבקר של יום השישי לבריאת העולם - מבואר בדברי האור החיים הקדוש [הוא היה נשמת משיח בן יוסף, כמבואר ב"קול התור" פ"ב סימן כ"ג]:

"והזמן הוא אחר עבור ת"ק לאלף השישי..."

[א] בפירושו אור החיים על התורה (ויקרא ה, ג) "כל הלילה - שהוא זמן הגלות הנמשל ללילה... עד הבוקר - שהוא זמן שיריק עלינו כבודו ואתא בוקר, והזמן הוא אחר עבור ת"ק לאלף השישי,

הגרא

כפי המבואר בזוה"ק פרשת תרומה (דף קטו, ג), "שיתא אלפי שנין תליין בשיחא קדמא". כלומר, ששת אלפי שנות הבריאה הן כנגד ששת ימי בראשית, וכל אלף שנה - ת"ק (500) שנים ראשונות שלו הם כנגד י"ב שעות הלילה, והת"ק שנים אחרונות שלו הם כנגד י"ב שעות היום נכי היום הולך אחר הלילה, כמו שנאמר בבריאת העולם "ויהי ערב ויהי בקר".

וממילא, כמו שבבוקר של יום השישי התחילה בריאתו של אדם הראשון (כמבואר במסכת סנהדרין לח, ג), כך במקביל לזאת, בשנת ת"ק לאלף השישי החלה עיקר תקופת הגאולה הקרויה 'ילדה ציון את בניה' (ישעיהו סו, ח - ועיין ז"ל וישראל) למכיל"ל פכ"א "כי יבוי ישראל נחשבים כאילו נולדו...") - דהיינו בניה ישראל הקרויים אדם. (יחזקאל לד, לא; צדק מליצ' קיד, ג).

והוא מה שכתב ב"קול התור" (פ"א סימן ד').
"עקבות משיחא
[= ימות משיח בן יוסף
(וכנ"ל מהגרי"א חבר.

"עקבות משיחא [= ימות משיח בן יוסף (וכנ"ל מהגרי"א חבר. במאמרים קודמים)]
בכללות - נפתחו תחלה בשעה הראשונה של בוקר יום השישי לשתיתאה, היינו שנת ת"ק לאלף השישי דנא.

לאלף השישי – משמע שרומז ששנת ת"ק הוא
ה"לא זכו – בעתה". ויש לציין, שבאותה שנה –
האור החיים זיע"א עלה מהגלות לארץ ישראל.

ה"חתם סופר" ומקובלים

ה"חתם סופר" (פ"ת חת"ס, ח"ו, סימן ס"ה) ג"כ הולך
באותו מהלך של הגר"א והאור החיים:
ששנת ת"ק היא כנגד ה"בקר" של האלף השישי,
ומאז מתחילה הגאולה, אלא שהוא מוסיף שצריך
להמתין עד ה'הנץ החמה', שלפי חישובו הוא
בשנת תק"ע [נאוז היתה עליית תלמידי הגר"א,
וכפי שנתנו לזה סימן בשנת תק"ע בשופר גדול –
ובעיקרון גם להגר"א זה הולך באותו אופן. ויחבב
כל זה במאמר הבא].

העיקרון הזה מבואר ג"כ בספר "אהל חיים"
(ח"ה עמוד 62) בשם הגאון רבי יצחק
כרשני צצוק"ל (מקיבל בתוים בתקופת הגר"א), וזה לשונו:
"ביום שלאף שתיאה, דהיינו לאחר

שיעברו ת"ק שנה
שהם הלילה שבו, ואז
בע"כ ביום זה יגאלו..."

ובכן בספר "הקונטרס
היחיאלי" (חלק ב'
"צית כסס" דף ס"ה) להמקובל
הגר"ר יצחק אלפיה צצוק"ל.

מהלך ב':

בשנת ת"ק מתעוררת הארת האלף השביעי – כנגד הצות יום שישי, שאז מתעוררת הארת השבת

יפתחו שצרי החכמה למעלה ומעינות
של חכמה למטה, ויתתקו העולם להכנס
לשביעי, כמו בן אדם שמתקו ביום
ששי מקשמעריב השמש להכנס לשבת,

לפי מה שקדם לנו מדבריהם ז"ל (צ"ר י"ח, ט) כי יומו
של הקדוש ברוך הוא אלף שנה, ומהשכל, יהיו
ת"ק ראשונה מדת לילה, ות"ק שניה מדת יום,
והודיע ה' כי "עד הבוקר" – כי שבשיגמור ת"ק
שנה בגלות עד הבוקר שיהיה העליה".

ויתחילו ניצוצי גילוי הגאולה

– בהתחלת חמש מאות מאלף השישי

[ב] שם (במודר כו, כג): "וכנגד גלות אדום שאנו
עדיין בו, אמר "אלף וחמש מאות" [שנה,
דהיינו מתחילת האלף החמישי, עד אלף השישי
שנת ת"ק]... וכיון שלא זכו יתחיל החשבון מאלף
החמישי וחמש מאות מאלף השישי, ויתחילו
ניצוצי גילוי הגאולה בהתחלת חמש מאות
הבאים לשלום".

"וזה לך האות – הן אנו בתחלת מאה

הששית לאלף השישי..."

[ג] "אראנו ולא עתה – אשורנו ולא קרוב, דרך
כוכב מעעקב – וקם שבט מישראל, ומחץ
פאתי מואב – וקרקר כל בני שות" (במודר כד, ח).

וכתב האור החיים: "...כל הנבואה במלך
המשיח נאמרה, ויתבאר על פי דבריהם
ז"ל (ספסודין ס"ה) שאמרו בפסוק 'בעתה אחישנה' –
זכו אחישנה לא זכו בעתה, והוא רחוק מופלג,
וזה לך האות הן אנו בתחלת מאה הששית לאלף
הששי, וכנגד ב' קצים אלו דבר הכתוב, כנגד אם
זכו אמר אראנו... שאינו רחוק כל כך... וכנגד קץ
בעתה אמר אשורנו כמו שצופה מרחוק".

"...וזה לך האות הן אנו בתחלת מאה הששית

ה"מקדש מלך"

אמרו חז"ל (יוכי וילא, ק"ח, ח):

"ובשש מאות שנים לאלף השישי –

טבילת ע"ש דף ס"ב ע"ב - ועיין משנה ברורה סימן ר"ג סק"ב] - אף כאן הקב"ה רוצה להטעים לבריותיו מגילוי השכינה שיהיה בעוה"ב, שהוא סוד שבת - אף בימות המשיח שהוא סוד ערב שבת."

וזוהו שאומר הוזה"ק "ייתתקן העולם להכנס לשביעי" - שמשנת ת"ק תתחיל התנוצצות אור האלף השביעי, "כמו כן אדם שמתקן ביום ששי משמערב השמש להכנס לשבת" - מפני שמחצות יום השישי מתחיל התנוצצות אור השבת.

**רבי משה דוד וואלף - גדול
בית מדרשו של הרמח"ל**

גם רבי משה דוד וואלי הולך כמו המהלך שנתבאר לעיל בדברי הוזה"ק ע"פ ה"מקדש מלך", וכמש"כ ב"ספר הליקוטים" (ח"ג עמוד תקל"ג):

"שהאלף השישי הוא כנגד היסוד, ולו משפט הגאולה באמצעיתו - לעומת יום השישי שמחציו והלאה קדושת שבת הולכת ומתגברת". [ועד"ז כתב שם ח"א עמוד רל, ח"ב עמוד תשמ"א. יובא להלן].

ונביא את לשונותיו:

"שהגאולה במאה השישית של אלף השישי"

[א] בביאור רמד"ו (ויקרא עמוד שסז) על הפסוק וזכרתי את בריתי יעקב וגו' (ויקרא ט, מז): "שהגאולה במאה השישית של אלף השישי...".

**"האלף השישי כנגד היסוד
שהוא הגואל - וא"ך הי"ק"**

[ב] "ואענה את זרע דוד למען זאת אף לא כל הימים" (מלכים א - יא, נט).

וכתב רמד"ו (שם עמוד ק"ח): "אף לא כל הימים" - דאינון שית אלפי שנין דהוי עלמא כנגד ששת ימי המעשה, כי באלף השישי שהוא כנגד

אף כף גם, וסימן לדבר - (בראשית ז) **בשנת שש מאות שנה לחיי נח וגו'** נבקעו כל מעינות תהום קבה".

וביאר שם ה"מקדש מלך":

"מכאן נראה שחצי יום השישי הם ת"ק שנה [הראשונים של האלף השישי], וחצי השני הם ת"ק אחרים [האחרונים], ולכן בשית מאה שנין אערב שמשא לאעלא בשבתא [=ולכן בתחילת המאה השישית, כלומר שנת ת"ק - מעריב השמש להיכנס לשבת] - כי נכנסנו בחצי יום השישי הסמוך לשבת. ולפי זה ליל ששי אינו עולה בשם, כי נהורא עמיה שרי, ולפניו כחשכה כאורה, והלילה בכלל היום הוא."

ונראה ביאור הוזה"ק עפ"י ה"מקדש מלך", שיש כאן מהלך שני, עפ"י בחינה אחרת - שאין לילה וחושך לפני הקב"ה, וממילא תחילת האלף השישי הוא כנגד הבקר של היום השישי, ושנת ת"ק היא כנגד חצות היום של היום השישי, שאז מתחיל להתנוצץ הארת ה"שבת", וממילא במקביל לזה, גם הארת ה"אלף השביעי - יום שכולו שבת" מתעוררת מ"שש מאות שנים לאלף השישי" - דהיינו המאה השישית - שנת ת"ק לאלף השישי.

וזוה תוכן ימות המשיח - שיש בהם קדושת "שבת", כי הם מקבלים מקדושת שבת - האלף השביעי, וכמש"כ הרמח"ל ("אורות רמח"ל", עמ' רסז-ה):

"ביום השבת ביום השבת יערקנו לפני ה'" (ויקרא נד, ח) - אלו הם שני שבתות שאמרו (שבת קי"א, ג): "אם ישראל שומרים שני שבתות כהלכתן - מיד נגאלין"... הם שני שבתות בסוד ימות המשיח והנצחיות [= האלף השביעי], כי גם ימות המשיח - "שבת" נקראו, בסוד תוספת מחול על הקדש".

ועוד כתב הרמח"ל ("אורות רמח"ל", ישיב, עמוד ק"ח): **"...כי זהו מענין שאומרים, שטוב לטעום ממאכלי שבת בערב שבת, כי אז יש איזה הארה של שבת [ענין "שער הכוונות" להאריך"ל**

ראשי התיבות "צ'יון ב'משפט ת'פדה ו'שביה ב'צדקה" - בגימטריא חמש מאות, לרמז לחמש מאות שנים הראשונות של האלף השישי, שהוא מביא אחר כך את חציו השלם של ימות המשיח, שצריכים להיות כימי השמים על הארץ, וכשני האבות, כמו שפירשתי על מדרשם ז"ל במקום אחר על ע"ש" (ספר הליקוטס ח"ב עמ' תשמ"א. הוצא להק.).

"בהציו האלף השישי - צריך שיבא הגואל עב"פ"

[ד] ב"ספר הליקוטס" (ח"א עמוד כ"ג): "ענין אמרם ז"ל: 'אין בן דוד בא אלא בדור שכלו זכאי או בדור שכלו חייב' - זה דווקא קודם זמנו, שהוא בחציו האלף השישי ערב שבת קודם חצות. אבל בחציו ממש, שהוא בחצות של ערב שבת, והוא סוד "בעתה" שאמר הכתוב - אז צריך שיבא על כל פנים בדור כמות שהוא, ויתוקן בעל כרחו, ואלו חבלי משיח. כי צריך בלי ספק שתעורר קדושתו של יום השבת, ותתחיל להתנוצץ להופיע במנוחתו של ערב שבת בחצות ממש..."

לפי שחציו האלף השישי הוא ממש כנגד חצות היום של ערב שבת, וכל אותן הת"ק שנים צריך שיהיו ימות המשיח

היסוד, יג"ל פז"ק - יג'ליה פ'ורקן זרע ק'דושים (עין רמד"ו ויקרא עמוד שכ"ז; "אורי צמרוס" עמוד מ"ב), כי היסוד על כל פנים הוא הגואל, וא"ך חילק, והמשכיל יבין".

ביאור הדברים: כשהכתוב אומר "אך לא כל ה'ימים" נדחינו לא כל הששת אלפי שנים] - הוא כאילו אמר "אך באלף השישי תתחיל הגאולה". ובפרט שהאלף השישי הוא כנגד ה"יסוד" שנקרא "כל", וזהו שאמר "אך לא כל ה'ימים", שלא אענה את זרע דוד ביום השישי הנקרא "כל" - שמתוך שאר הימים.

אמנם ה"אך באלף השישי תתחיל הגאולה" - חילק את האלף השישי, לומר שרק באמצעיתו תתחיל הגאולה, דחינו בשנת ת"ק.

"צ'אהר הציו האלף השישי - ימות המשיח"

[ג] "צ'יון ב'משפט ת'פדה ו'שביה ב'צדקה" (שעיכו. טו, ב).

וכתב רמד"ו (שם עמוד כ"א): "גם נרמז בפסוק הזה קץ של גאולה שלמה, כי ה' תיבות הם האלפים [ה' התיבות "צ'יון ב'משפט ת'פדה ו'שביה ב'צדקה" - מרמזים לה' אלפי שנות העולם], ועילוי ראשי תיבות הפסוק - כחציו האלף השישי

Dear Jews! This unique pamphlet is being distributed all over the Charedi cities and neighborhoods in Israel. We have no governmental aid, as is obvious, and we depend solely on members of the public whom understand the importance of spreading our ideas. Due to the fact that many people all over the country and the Jewish world are waiting to read our message each month, and due to the fact that some noisy haters of us would do anything to prevent us from spreading our ideas, it is of utmost importance that our supporters all over the land help distributing the pamphlet in a professional manner and as much as possible. Car owners are specially called upon to help us with distributing. A professional distributor can work for us in Lakewood, New Jersey, but the costs are already very high. We also want to start distributing a pamphlet in English. We would be very grateful for any contribution and, as said above, for any help in distributing. You can be in touch with us in order to contribute, to take part in distributing or for any questions you may have. Just leave a message at 052-7195368 or better still, send an e-mail to yyy7@neto.bezeqint.net

"ימות המשיח צריך שיהיו ת"ק שנה, בלי ספק"

[ה] ב"ספר הליקוטים" (ח"ג עמוד תשמ"א): "איתא במדרש ילקוט פרשת עקב (רמז תתע"א בשם מדרש ללמדנו - ושיקרי בדברים בירושלמי ברכות פ"א ה"א; במדבר רכב יח, כ"א) כתיב: (דברים י"א, כ"א) 'למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם כימי השמים על הארץ', מהלך ת"ק שנה יש מן השמים עד הארץ, כך יחיו ישראל כשני האבות, אברהם קצ"ה, יצחק ק"ף, יעקב קמ"ז, סך הכל תק"ב, והשני שנים שהותירו, היו שתי שנים של אברהם שלא הכיר את בוראו עד שהיה בן שלש

שנים, לכך לא נמנו עם שאר האבות (עכ"ד במדרש). הנה כדי להבין את המדרש הזה על בוריו, צריך לידע תחילה שאינו יוצא מידי פשוטו ממש, שהרי ימות המשיח צריך שיהיו ת"ק שנה בלי ספק, כימי השמים על הארץ, כפירושם ז"ל בענין. והטעם הוא, לפי שחצי האלף הששי הוא ממש כנגד חצות היום של ערב שבת, וכל אותן הת"ק שנים צריך שיהיו ימות המשיח, שהרי האלף השביעי עצמו הוא סוד העוה"ב כידוע, שהוא מכוון אל יום השבת ממש..."

מהלך ג:

בשנת ת"ק מתחילים תיקוני משיח בן יוסף - כנגד חצות יום שישי שבו הטא אדה"ר

הרמח"ל

גם הרמח"ל ("תיקונים חדשים" תוקן ח' - עמוד פ"ז במהדורת מכון רמח"ל) אומר, שתיקוני משיח בן יוסף מתחילים מ'חצות היום' של האלף השישי.

והמהלך של הרמח"ל הוא בדרך שלישית: מצד שתפקידו של משיח בן יוסף - לתקן את מה שחטא אדם הראשון בעץ הדעת, וכמו שאדה"ר חטא ביום השישי בחצות היום (ע"י"ש בספרו 23 במהדורת מכון רמח"ל), וכן חטא העגל שהוא המשך של חטא אדה"ר, היה בחצות היום, וכמש"כ במעשה העגל (שמות לג, א) 'וַיִּבְרָא הָעָם כִּי בַשֶּׁשֶׁשׁ יוֹם, ודרשו חז"ל "כי בא שש שעות" (עין ספיר"ט) - כן משיח בן יוסף מתקן מהאלף השישי לאחר חצות שלו (ע"י"ש בספרו 25).

ובלשונו של הרמח"ל (מהדורגס):
"וגם משיח בן יוסף, אחר חצות היום של

יום השישי [דהיינו האלף השישי - עיין אדיר במרום עמ' 5"א. ועיין הגר"א בספרו דלנושותא עמוד ל"ד ב' (שם בעיר 25)] - מיועדת לו המיתה, לתקן תיקון שלם. ומשם והלאה יתחברו שני האילנות כאחד, לעמוד בשלימות אחת.

ועם כל זה, אריכות הגלות ותיקונים שנתקנו בה - מצילים אותו ממות, וזכות בעלי הקבלה מחזקים את הטוב ההוא, להפרישו מתוך הרע, בלא מות זה" (ובן מצואר ב"קול הסוד" פרק א' סימן י').

על כל המהלכים הללו ניתן לומר, כי אלו ואלו דברי אהים חיים, והצד השווה שבכולם, שימות המשיח [בן יוסף] התחילו משנת ת"ק לאלף השישי.

שאלות בכל ענין, להצטרפות לקבוצת השליחה, ולכל ענין אחר, ניתן לפנות אלינו בדרכים הבאות:

079-5383396 077-3180775 yyy7@neto.bezeqint.net